

Jaarverslag
2017

Inhoudstafel

I	Projectorganisatie	4
1.1	Organisatie en algemene werking	4
1.1.1	Drieluik Bosland.....	4
1.1.2	Centrale luik	4
1.1.3	Rechterluik	15
1.1.4	Linkerluik	15
1.1.5	Introductie vernieuwde structuur Bosland	15
1.1.6	Beleidsoverleg.....	16
1.1.7	Rekening 2017	17
1.1.8	Gemeenschappelijke rekening Bosland	18
1.1.9	Bosland projectbureau huisvesting in regiokantoor ANB.....	18
1.2	Uitbouw projectorganisatie	18
1.2.1	Goedkeuring Actieplan Bosland 2017	18
1.2.2	LSM-dossier Bosland.....	18
1.2.3	Projectbureau Bosland	19
1.2.4	RSP-dossier: strategisch project Bosland 2.0.....	20
2	Bosland als cultuurhistorisch streekerfgoed	21
2.1	Bosland identificeert haar erfgoed	21
2.1.1	Erfgoedcel Bosland.....	21
2.2	Bosland vrijwaart haar erfgoed	21
2.2.1	Landschapsbeheersplan Hobos.....	21
2.3	Bosland ontsluit haar erfgoed en vergroot de beleving ervan	21
2.3.1	Intentie tot indienen van een gezamenlijk erfgoeddossier Boslandgemeenten.....	21
3	Bosland als leverancier van producten en diensten	23
3.1	Duurzaam produceren van hout, biomassa en andere producten.....	23
3.1.1	FSC-groeps certificering en houtverkoop.....	23
3.2	Benutten tewerkstellingskansen in natuur en bos	23
3.2.1	Groenjobs Bosland.....	23
3.3	Duurzaam leveren van regulerende diensten	24
3.3.1	BosLAB.....	24
3.4	The Treehouse	26
4	Bosland als biodiversiteitshotspot	28
4.1	Versterken van de natuurstructuur in Bosland	28
4.1.1	Life+ TOGETHER	28
4.1.2	Interreg-project 2B Connect	30
4.1.3	Ontsnipperingsplan Bosland	30
4.2	Herstel en instandhouding van de natuur in Bosland	32
4.2.1	Natuurbeheer openbare bossen	32

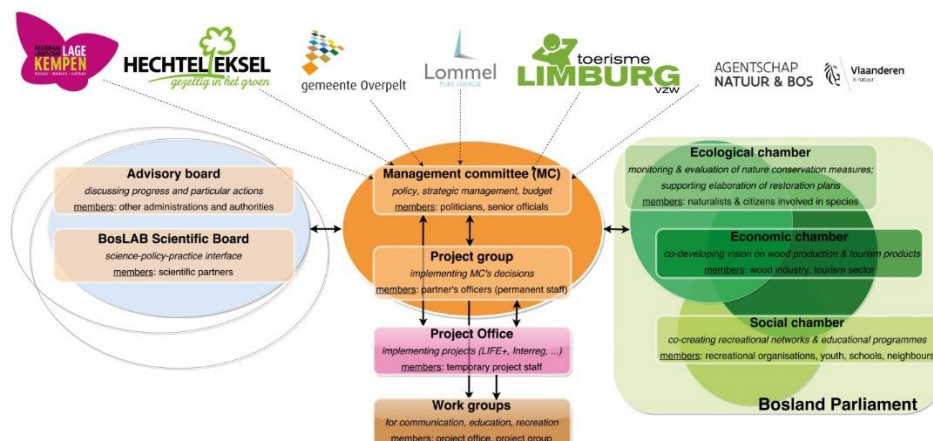
4.2.2	Natuur- en landschapsherstel door Parkrangers via RLLK	32
4.2.3	Europees natuurherstel: duimen voor Landduinen 'In Den Brand'	33
4.2.4	Nachtzwaluwonderzoek door Tracing Nature.....	34
5	Bosland, een open project.....	35
5.1	Zichtbaar en herkenbaar voor de mensen	35
5.1.1	Communicatiemiddelen Bosland.....	35
5.1.2	Activiteiten en evenementen	38
5.2	Beleefbare natuur.....	40
5.2.1	Educatieve pakketten 'Vegers voor Vlinders' en 'Op zoek naar de geitenmelker'	40
5.2.2	Kalenderwandelingen en Nachtzwaluwsafari's.....	40
5.2.3	Samenwerking Center Parcs - Belevingsbox Vossemeren.....	41
5.2.4	Nieuw: Sahara Expeditie.....	41
5.2.5	Dag van de Gids.....	42
5.3	Uitnodigen tot initiatief	42
5.3.1	Ecologische kamer.....	42
5.3.2	Economische kamer	43
5.3.3	Sociale kamer.....	44
5.3.4	Grensoverschrijdende samenwerkingen.....	44
5.3.5	Uitbreiding Bosland met stad Peer	44
6	Bosland als toeristisch-recreatieve attractiepool.....	45
6.1	Toeristisch-recreatieve ontsluiting en onthaal	45
6.1.1	Toegangspoorten Bosland.....	45
6.1.2	Zoektocht naar investeerders voor de hoofdpoorten Bosland.....	47
6.1.3	Subsidie 'Natuur in je Buurt' voor herinrichting startlocatie Kattenbos	47
6.1.4	Routestructuren Bosland	48
6.1.5	Subsidie Wandelnetwerk Bosland	49
6.2	Verhogen van de toeristische beleving door middel van producten.....	49
6.2.1	Bosland producten	49
6.2.3	Bengelkaart.....	50
6.2.4	Fietsen door de Bomen	50
6.2.5	Slow Cabin in Bosland.....	51
6.2.6	Hangmatten uitleendienst	51
6.2.7	Bosland Schatzoektochten	51
6.2.8	Opnames van de TV-reeks 'Gina en Chantal'	51
6.3	Eenduidige toeristische communicatie.....	52
6.3.1	Implementatie communicatie- en marketingplan 2.0.....	52
6.3.2	Toeristische promotie	52
6.3.3	Publicatie 'Informatiegids Bosland'	53
6.3.4	Publicatie Arrangementen folder	53
6.3.5	Implementatie beeldkwaliteitsplan Bosland.....	53

1 Projectorganisatie

1.1 Organisatie en algemene werking

1.1.1 Drieluik Bosland

De organisatorische structuur van Bosland is opgebouwd uit 3 evenwaardige en complementaire luiken. Deze structuur staat in voor de **participatie, consultatie en betrokkenheid** van de bevoegde instanties op gewestelijk en provinciaal niveau, alsook voor alle lokale belanghebbenden (omwonenden, gebruikers, natuurliefhebbers, ...) bij het project Bosland.

Figuur 1 - Organisatorische structuur van Bosland: 3 complementaire luiken

1.1.2 Centrale luik

Het centrale luik omvat de interne organisatie van het partnerschap Bosland.

Beheercomité

Het hoogste beslissingsorgaan is het beheercomité (Management Committee). Het beheercomité staat in voor het (politiek) beleid, de strategische visie en de budgettering. Het beheercomité is eveneens verantwoordelijk voor terugkoppeling van en afstemming op politiek niveau van elk van de partners en eventuele externe partners.

De samenstelling van het beheercomité bestaat sinds 2011 uit een delegatie van het College van Burgemeester en Schepenen en een ambtenaar per Boslandgemeente, een delegatie van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), en de voorzitter en directeur van Toerisme Limburg en het Regionaal Landschap Lage Kempen (RLK).

In 2017 was de samenstelling van het beheercomité als volgt:

Projectbureau Bosland

- Jeroen Clerix - Projectcoördinator communicatie en participatie
- Dominique Laane (tot 03/2017) + Caroline Geys (vanaf 11/2017) - Projectcoördinator publiek-private samenwerking en investeringen

Agentschap voor Natuur en Bos

- Dries Gorissen - Adjunct-directeur gebiedsgerichte werking
- An Creemers - Projectleider gebiedsgerichte werking
- Rasa Zukauskaite - Projectmedewerkster

Gemeente Hechtel-Eksel

- Jan Dalemans - Burgemeester
- Raf Truyens - Schepen
- Isabelle Schorpion - Deskundige toerisme

Stad Lommel

- Kris Verduyck - Schepen
- Veronique Caerts - Schepen
- Isabel Molenberghs - Deskundige jeugdbibliotheek

Gemeente Overpelt

- Jaak Fransen - Burgemeester (afwisselend voorzitterschap met schepen Van Baelen)
- Patrick Van Baelen - Schepen (afwisselend voorzitterschap met burgemeester Fransen)
- Driek ten Haaf - Diensthoofd vrije tijd en evenementen (en/of Mieke Kerkhofs - Deskundige toerisme)

Stad Peer (vanaf juni 2017)

- Rudi Vanhees - Schepen
- Sigrid Cornelissen - Schepen
- Dominique Verlegh - Deskundige toerisme en/of Silvie Claes - Deskundige milieu

Toerisme Lommel

- Johan Maesen - Directeur

Regionaal Landschap Lage Kempen

- Ludwig Vandenhove - Gedeputeerde voor leefmilieu en voorzitter RLLK
- Ilse Ideler - Directeur

Toerisme Limburg

- Igor Philtjens - Gedeputeerde voor toerisme (vertegenwoordigd door Hilde Beckers, Consulente sectorwerking Toerisme Limburg)

Het beheercomité heeft in 2017 negen keer vergaderd. Hier wordt een opsomming gegeven van de genomen beslissingen. De volledige verslagen en agendastukken liggen ter inzage op het projectsecretariaat van Bosland.

Beheercomité 24 januari 2017

Het beheercomité Bosland:

- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de opmaak van het Actieplan 2017 en gaat akkoord met het voorgestelde plan van aanpak voor de finalisering van het actieplan 2017.
- neemt kennis van de resultaten van de cursus gastheerschap.
- beslist op welke manier de gastheer kenbaar wordt gemaakt op het terrein. Er wordt gestemd voor het ontwerp van het bordje en voor de manier van graveren op hout.
- vraagt om een event te organiseren waarbij het bestaan van Bosland Gastheren kenbaar wordt gemaakt.
- vraagt om een opvolging te doen van de huidige gastheren en om de deelnemers van de cursus te betrekken door antwoorden op hun vragen te bieden.
- beslist om door de werkgroep ondernemers de huidige gegeven cursus te evalueren en te onderzoeken op welke manier het vervolg van de cursus gastheerschap moet georganiseerd worden.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende het startoverleg mbt de toetreding van Peer.
- gaat akkoord met de gedefinieerde werkpakketten.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de promotie inkopen en de promotie van de kalenderwandelingen.
- neemt kennis van de stand van zaken uitbouw website Bosland.
- neemt kennis van de start van digitale nieuwsbrief en geeft akkoord om de voltallige schepencolleges en de gemeenteraden van de Bosland gemeenten op te nemen in de adressenlijst, na goedkeuring van het voorstel door de communicatieambtenaren.

- neemt kennis van de stand van zaken mbt sociale media.
- neemt kennis van de update van de Bosland Wandelbox.
- mbt de publicatie 'Bosland voor Bengels' neemt het beheercomité Bosland de volgende beslissing: de publicatie aan kinderen moet blijven bestaan. Werkgroep communicatie wordt gevraagd om nieuwe manier van bedelen te zoeken.
- neemt kennis van de stand van zaken mbt de ontwikkeling van de Frommelkaart en de update van de ontdekkingskaart en vraagt om de ontwikkeling van de frommelkaart zo goed mogelijk te matchen met de uitwerking van het wandelnetwerk Bosland en de daarbij horende acties.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken mbt wandelnetwerk Bosland.
- neemt kennis van de gegevens van de wandeltellers.
- neemt kennis van het Vlinderproject 2.0 in Lommel en gaat akkoord met het voorstel om de communicatie rond alle vlinder- of bij gerelateerde acties gezamenlijk te voeren. Het beheercomité Bosland geeft opdracht aan de coördinatie cel om dit voorstel verder uit te werken.
- keurt het voorstel van programma voor teamuitstap goed.
- neemt kennis van de stand van zaken mbt opnames VTM serie.
- neemt kennis van de Toeristische visie Lommel en geeft daarbij onderstaande bemerkingen en suggesties:
 - het beheercomité geeft aan dat de toegelichte toeristische visie op volledige Bosland getoetst zou moeten worden. Toerisme Lommel informeert bij Jan Nonneman naar de mogelijkheid en de kostprijs voor de uitbreiding van de opdracht. Beslissing over de eventuele uitbreiding wordt genomen op het beheercomité.
 - nood aan productontwikkeling in Bosland: de Bosland partners moeten op korte termijn samenzitten voor overleg.
 - contact met de ondernemingen wordt best over heel Bosland doorgetrokken, zeker naar de Bosland Gastheren toe.
 - de middelen worden best zo goed mogelijk gebundeld. Na de transitie binnen TOL zou er een overleg met de omliggende gemeenten kunnen komen i.v.m. de integratie. De mogelijkheid om een samenwerkingsverband op te zetten waarbij andere gemeenten mee betalen en in het bestuur zitten, en bijgevolg TOL Lommel ook voor andere gemeenten werkt rond promotie en productontwikkeling, dient onderzocht te worden.
 - nood aan toelichting aan de besturen die onder bepaalde TOL vallen over de (huidige en toekomstige) taken van de TOL wordt aangehaald.

Beheercomité 21 februari 2017

Het beheercomité Bosland:

- keurt de inhoudstabel voor het Bosland jaarverslag 2016 goed en gaat akkoord met de vooropgestelde timing en plan van aanpak.
- neemt mbt de inzet van de middelen voor het projectbureau volgende standpunt:
 - het tekort voor het werkjaar april 2016 - maart 2017 wordt opgevangen door de extra toelagen vanuit de gemeenten aan de gemeenschappelijke rekening. Gemeente Hechtel-Eksel bezorgt hiertoe een gedetailleerde verantwoording mbt het geraamde tekort aan andere gemeenten. Op basis daarvan maakt elke gemeente een nota voor de colleges. De extra toelage is gelijk aan € 1.666,33 per gemeente. Vanuit het projectbureau wordt een brief gestuurd met de modaliteiten voor de storting. Gemeente Hecht-Eksel zal een factuur opmaken voor de Bosland-partners twv het tekort op de ontvangen subsidie.
 - vanuit de gemeenten dient er een structurele financiering van Bosland uitgewerkt worden. Basis hiervoor is de nog op te maken nota van de afspraken op het beleidsoverleg van 9/01/2017. Bijgevolg zal door de gemeenten de vraag aan het Kabinet van de minister Schauvliege gesteld worden i.v.m. structurele financiering van het projectbureau.
 - de structurele oplossing voor het geraamde tekort op de subsidie projectbureau Bosland voor werkjaar april 2017-maart 2018 (en daaropvolgende jaren) zal meegenomen worden in de uitwerking van de structurele financiering van Bosland, in combinatie met de aanwerving van de CEO.
- keurt het Actieplan 2017 als een flexibel werkdocument goed.
- bespreekt de gemaakte opmerkingen bij het actieplan en vraagt het projectbureau/de coördinatie cel om de opmerkingen op te volgen.
- keurt de werkwijze betreffende evaluatie en terugkoppeling van het Actieplan 2017 goed.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de ontwikkeling van de frommelkaart en gaat akkoord met het voorgestelde plan van aanpak en richtprijs voor verkoop. Het beheercomité vraagt om naast het betalende product ook een gratis kaart voor kinderen (afgeleide van de frommelkaart, zonder extra's) te ontwikkelen.
- neemt volgende beslissing mbt de bedeling van 'Bosland voor Bengels': de publicatie 'Bosland voor Bengels' zal verstuurd worden op naam van de kinderen tussen 4 en 10 jaar oud vanuit elke gemeente apart. Bedeling van de publicatie wordt dan ook niet opgenomen in de globale opdracht voor 2017.
- keurt de aanpak voor de evaluatie van de ontdekkingskaart goed.
- neemt kennis van het plan van aanpak rond Google Streetview en beslist dat de overeenkomsten met Google door de desbetreffende eigenaar getekend zullen worden.
- neemt kennis van de stand van zaken van de Koekjesdoos wedstrijd en keurt het voorstel van nieuwe prijs goed.

- neemt kennis van de contacten met de WWF Rangers en keurt het voorstel voor deelname in het bonnenboekje goed.
- neemt kennis van het Forest Senses evenement.
- neemt kennis van de resultaten van het erkenningsmoment en vraagt om op de hoogte te worden gehouden van verdere acties.
- neemt kennis van de uitwerking van de Boslandsafari en vraagt om op de hoogte gebracht te worden van de resultaten van de workshops.
- neemt kennis van het ogenblik van de lancering van de Tree Gin.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. het LSM-dossier.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de personeelszaken.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de toelichting van het concept bivakzones en vraagt het projectbureau/coördinatie cel om volgende stappen te nemen:
 - overleg met regiobeheerder i.v.m. de mogelijkheid tot financiering van de inrichting van de mogelijke bivakplaats(en) in Bosland via de budgetten bij ANB voor beleving.
 - onderzoeken van de mogelijkheid tot het indienen van een gezamenlijk PDPO project voor de inrichting van de bivakplaats(en) in Bosland.
 - onderzoeken van de mogelijke opportuniteiten in relatie met de aan te leggen wandelnetwerk Bosland.
 - onderzoeken op welke manier de 'standaard' bivakplaats in Bosland een extra meerwaarde/kindvriendelijke toets zou kunnen krijgen voor grotere meerwaarde.
- het beheercomité Bosland neemt kennis van de ontwikkeling van 'Fietsen tussen de bomen' en geeft een suggestie om bij het ontwerp op het traject plaatsen om foto's te nemen te voorzien.
- het beheercomité Bosland neemt kennis van het bestaan van kleine Boslandkoekjes t.b.v. de ondernemers.
- het beheercomité Bosland vraagt om op termijn de werkwijze van het boeken van de Resterheide gidsen door te trekken over heel Bosland.

Beheercomité 28 maart 2017

Het beheercomité Bosland:

- is akkoord dat de aandacht gaat naar het promoten van de huidige producten en arrangementen van Bosland in plaats van het zoeken naar concessies voor foodtrucks.
- neemt kennis van de stand van zaken inzake de arrangementen in samenwerking met Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken inzake de Boslandproducten.
- neemt kennis van de stand van zaken inzake de Boslandgastheren.
- neemt kennis van de stand van zaken inzake de Boslandsafari.
- neemt kennis van de stand van zaken inzake Forest en Fun.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- geeft principieel akkoord i.v.m. voorgestelde manier van vergoeding aan Inverde voor de administratieve lasten mbt het beheer van de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de projectsubsidie ter ondersteuning van het projectbureau.
- spreekt de aanpak af voor de aanvraag van de verhoging van het subsidiebedrag met 10%.
- keurt de voorgestelde aanpak betreffende het aanwervingstraject voor een coördinator investeringen en publiek private samenwerking voorlopig nog niet goed. Het beheercomité Bosland vraagt om tegen de volgende vergadering een inventaris te maken van de nodige competenties en uit te voeren taken voor het aan te werven profiel. De functiebeschrijving van de aan te werven persoon dient dus herbekeken te worden.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende het beeldkwaliteitsplan.
- gaat akkoord met het voorstel van het onderhoudscontract voor € 3.980 excl. BTW per rondgang, maar kiest voor maximaal 1 rondgang per kalenderjaar, uit te voeren in het voorjaar, nl. voor begin mei.
- geeft opdracht tot vrijgave van de borgtocht.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de lopende communicatie initiatieven.
- vraagt om de huidige gidsenwerking te evalueren in oktober 2017 en o.b.v. deze evaluatie de strategie voor de komende jaren te bepalen.
Het beheercomité Bosland vraagt om de gemeenteraadsleden van de Bosland-gemeenten uit te nodigen voor het event Forest Senses.
- vraagt om uit te zoeken of het controle/onderhoud van de Bosland schatzoektochten opgenomen kan worden door de wandelpeters en –meters.
- vraagt om de wandeltellers frequenter uit te lezen in de wandelmaanden (mei-september) en minder frequent in de herfst/winter.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de personeelszaken.
- neemt kennis van de ontvangsten voor de gemeenschappelijke rekening Bosland uit de inschrijvingen voor het symposium 'Passion For Nature' 2016.
- gaat akkoord met het voorstel om € 5.000 vanuit de RSP communicatie budget te gebruiken voor de aankoop van twee knuffeldieren (gladde slang en boomleeuwerik) door stad Lommel. De besteding van het resterend RSP communicatie budget wordt afgesproken op de werkgroep communicatie.

- neemt kennis van de stand van zaken van de afwerking van het nieuwe loods/kantoren ANB, waar Bosland projectbureau gehuisvest zal worden.
- in functie van de volgende subsidieperiode voor de groenjobs wordt op het beheercomité van juni 2017 een toelichting voorzien door de Winning zelf.
De aanvraag tot verlenging van Life+ TOGETHER werd principieel goedgekeurd door de directieraad van het ANB en zal ingediend worden.

Beheercomité 2 mei 2017

Het beheercomité Bosland:

- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de afwezigheid van Lisbet.
- keurt het loskoppelen van de vacature coördinator Investerings en PPS & de vacature van een CEO Bosland goed.
- geeft het projectbureau Bosland de opdracht om het traject betreffende de aanwerving van een coördinator Investerings en PPS zo snel mogelijk op te starten.
- beslist welke de volgende stappen zijn bij het traject voor het aanwerven van een CEO Bosland en wie de trekkersrol/het initiatief zal nemen voor dit traject: Er zullen eerst op het beleidsniveau afspraken gemaakt worden (o.a. i.v.m. structurele financiering, o.b.v. de nota van overleg dd 9/01/2017)
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende het startoverleg mbt de toetreding van Peer;
- keurt het voorgestelde stappenplan m.b.t. de toetreding van Peer goed en vraagt om op de volgende vergadering van de werkgroepen concrete afspraken te maken.
- is akkoord met de deelname van vertegenwoordiging van stad Peer op de vergaderingen van het beheercomité en coördinatie cel Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de lopende communicatie initiatieven.
- het beheercomité Bosland keurt de offertevraag van de frommelkaart illustraties goed en geeft opdracht voor het opvragen van 3 prijzen.
- neemt kennis van de kostenraming rond de ontwikkeling van de frommelkaart.
Het beheercomité Bosland keurt het voorstel goed rond de besteding/verdeling van het resterende ARP werkmiddelen budget.
- keurt de aanpak rond de informatiegids en ontdekkingskaart goed:
 - bestelling van 50 exemplaren van kleine infogidsen wordt goedgekeurd. Het beheercomité vraagt om de infogids jaarlijks bij te werken/te actualiseren;
 - herdruk van ontdekkingskaart (na kleine correcties) voor het seizoen 2017 wordt goedgekeurd. Het beheercomité vraagt om de grote herwerking van de ontdekkingskaart voor te bereiden rekening houdend met de toetreding van stad Peer.
- vraagt om tegen de volgende vergadering de mogelijkheid en de kostprijs voor de Engelstalige versie van de website te onderzoeken.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. RSP-dossier Bosland 2.0.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. het Life+-project TOGETHER.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis ervan dat Pieter Nolf van Sylvester Productions licht de stand van zaken mbt serie Gina & Chantal (werktitel) toe aan het beheercomité. Daarbij wordt benadrukt dat VMT zwaar inzet op deze serie, o.a. door extra promotie. Om alle opportuniteiten van de extra aandacht te benutten is de ontwikkeling van de toeristisch producten zeer belangrijk. Daartoe wordt voorgesteld om een goed beschreven opdracht voor de uitwerking van ideeën en concepten voor gratis toeristische producten uit te geven aan een communicatiebureau. Nodige budgetten voor de productontwikkeling zijn beschikbaar bij de gemeenten. Johan Maesen zal dit project trekken en opvolgen.
- geeft opdracht aan het projectbureau Bosland op beperkte dossiers voor te bereiden om bijkomende LSM middelen aan te vragen. Er zullen twee dossiers vanuit Bosland worden ingediend:
 - opwaardering en uitbreiding van Bosland, met o.a. volgende onderwerpen: toetreding van stad Peer en vernieuwing ontdekkingskaart in functie daarvan; wetenschapstoerisme (Twittering Trees); uitbrengen van speel- en ontdekkingskaart voor kinderen (frommelkaart); herbestemming van het Hobos.
 - cultuurdossier rond het inrichten van een land art park, waarvoor naar schatting € 1.800.000 basisinvestering nodig is.
- groenjobs: De Winning komt op volgende vergadering van het beheercomité Bosland een toelichting geven over de werking van de groenjobs, dit ifv nieuwe aanvraag voor de komende 3 jaar. RLLK is trekker van de aanvraag en volgt de nodige stappen voor de goedkeuring door de colleges op.
- sponsoring van terreininfrastructuur: Vanuit ondernemers is interesse getoond om picknick- of zitbanken voor Bosland te sponsoren. Beheercomité vraagt de C-cel om intern de juiste procedure na te gaan, een kader uit te werken voor dergelijke sponsoring en de vragen op te volgen (taak voor de aan te werven coördinator PPS en investeringen).

Beheercomité 13 juni 2017

Het beheercomité Bosland:

- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. het Interreg-project 2B Connect.
- keurt het jaarverslag Bosland 2016 goed.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de afwezigheid van Lisbet Wellens en het contract van Jeroen Clerix;
- keurt het aanwervingstraject voor de coördinator participatie en publiek private samenwerking goed. Indien er geen geschikte kandidaten zijn voor deze functie, vraagt het beheercomité Bosland om de sollicitatieperiode te verlengen tot 16 juli, maar met aangepaste voorwaarden: werkervaring is een pluspunt i.p.v. vereiste.
- schepen Truyens laat uitzoeken welke mogelijkheden er zijn voor Bosland om eigen personeel te kunnen aanwerven en welke samenwerkingsvorm hiervoor nodig en haalbaar is.
- keurt het aangepaste addendum mbt administratieve lasten voor Inverde goed.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken rond frommelkaart;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de fotografieopdracht;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de Bosland voor Bengels;
- neemt kennis van het overleg met Toerisme Limburg omtrent de catalogus 2017 en het advies van de communicatiewerkgroep en keurt het voorstel om het beheercomité van 3 oktober met te vervroegen i.f.v. de afspraken rond promotie via Toerisme Limburg catalogus. Nieuwe datum wordt gezocht via Doodle.
- vraagt het projectbureau om navraag te doen bij de ondernemers binnen Bosland naar effect van de promotie door Bosland.
- keurt het voorstel voor de besteding van het restbudget promotie goed;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de Informatiegids;
- neemt kennis van het cijfermateriaal van Bosland;
- neemt kennis van het geplande overleg met Center Parcs;
- neemt kennis van de geplande evenementen.
- gaat akkoord om Bosland naam aan het Trail evenement in 2018 te verbinden.
- beslist dat het evenement niet hoeft gelinkt te worden aan de opening van het wandelnetwerk en verkiest twee aparte evenementen i.p.v. één.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende het Actieplan 2017.
- vraagt om op coördinatie cel één gemeente aan te duiden als trekker voor de uitwerking van het overkoepelend vuilbakkenbeleid en de voortgang te rapporteren aan het beheercomité.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de toetreding van Peer.
- neemt kennis van de aangeboden projectbegeleiding vanuit het ANB.
- neemt kennis dat het LSM dossier Meysterbergen is goedgekeurd. Stad Lommel zal een subsidie van € 500.000 ontvangen voor het verbeteren natuurkwaliteit, inrichten van wandelbrug, inrichten van picknick- en zitbanken, inrichten van fiets- en rolstoelpad en studie voor inrichting van de site oude stadswerf t.b.v. zorg- en revalidatietoerisme.
Het beheercomité vraagt om andere partners steeds voorafgaand in te lichten over dergelijke projectaanvragen.
- neemt kennis dat de afsprakennota van beleidsoverleg is opgemaakt en zal aan de leden van het beheercomité rondgestuurd worden.

Beheercomité 5 september 2017

Het beheercomité Bosland:

- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de personeelszaken Bosland projectbureau.
- neemt kennis van de toelichting over Slow Cabins en geeft principieel akkoord om bij wijze van een proefproject een Cabin te plaatsen op de voorgestelde locatie aan het Hobos in Overpelt. Eveneens vraagt het beheercomité om de mogelijkheden m.b.t. het plaatsen van een Cabin op andere locaties in Bosland, na afloop van de proefperiode van 4 maanden, uit te zoeken.
- neemt kennis van de toelichting over de Pod's door B&B Het Koningshofje en vraagt hen om concreet voorstel verder uit te werken en voor te leggen aan het beheercomité.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de toetreding van Peer en geeft opdracht aan de Werkgroep toetreding Peer om verdere concrete afspraken te maken mbt de budgetten voor 2018, conform verdere afspraken mbt de toelage aan de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken rond de ontwikkeling van de Bengelkaart en keurt het voorstel van WG communicatie m.b.t. de lancering van de kaart goed:
 - De datum van het lancerings- en persmoment - 11 oktober 2017 - wordt ingeboekt in de agenda's van de leden van het beheercomité;
 - Het Pijnven wordt goedgekeurd als locatie voor het lancerings- en persmoment;
 - De afvaardiging namens de Bosland-partners voor een toespraak wordt onderling afgesproken door de leden van het beheercomité.
 - Het beheercomité Bosland vraagt om het bordje van stad Peer te voorzien op de Bengelkaart.

- neemt kennis van de stand van zaken rond de fotografie sessies;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de Bosland voor Bengels nieuwsbrief;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de filmproductie en vraagt om de opnames te plannen tijdens verschillende seizoenen om de veelzijdigheid van de natuur in Bosland voldoende in beeld te kunnen brengen;
- neemt kennis van de stand van zaken rond de promotie initiatieven en keurt het voorstel van WVG communicatie m.b.t. de wedstrijd goed: De online campagne via Toerisme Limburg wordt opgebouwd rond de Top-10 van Bosland, met een koppeling aan een wedstrijdvraag en schiftingsvraag. De prijzenpot bestaat uit de door de ondernemers van Bosland geschonken producten.
- neemt kennis van de varia punten m.b.t. communicatie en promotie initiatieven binnen Bosland en vraagt het projectbureau om bijkomende mogelijkheden via Google Streetview uit te zoeken. Eveneens vraagt het beheercomité om een persmoment voor te bereiden n.a.v. de lancering van de 3 gedigitaliseerde Bosland wandelingen.
- neemt, n.a.v. afsprakennota beleidsoverleg, volgende beslissingen:
 - Schepen Caerts neemt initiatief om op korte termijn een bijkomend beleidsoverleg te organiseren om verdere afspraken m.b.t. beleid te maken.
 - Op korte termijn worden afspraken gemaakt i.v.m. de structurele verhoging van de basisfinanciering de gemeenschappelijke rekening Bosland, ifv de verderzetting van de overkoepelende basiswerking, communicatie en promotie (zie ook fiche 417).
- neemt kennis van de raming van de loonkosten van het projectbureau voor de periode 2018 - 2019 en het tekort dat zal ontstaan;
- neemt kennis van de stavaza rond de basisfinanciering van Bosland en de raming van de verwachte kosten voor werkjaar 2018;
- keurt het voorstel voor verhoging van de toelage vanaf 2018 door de gemeenten tot € 45.000 goed;
- keurt de aanpak voor besprekingen rond de bijdrage aan de gemeenschappelijke rekening Bosland door stad Peer goed.
- geeft haar principieel akkoord voor het opmaken van één gezamenlijke toeristische gids en stelt voor om:
 - Na overleg op 11/9 verder intern bij de gemeenten de praktische uitwerking op te volgen;
 - Een goede budgettaire sleutel te definiëren ifv correcte financiering op schaal;
 - Bosland op een voldoende herkenbare en duidelijke manier op te nemen in de gids.
- beslist om educatieve pakketten 'Vegers voor Vlinders' en 'Op zoek naar de geitenmelker' 100% te financieren waardoor in 2017 beide pakketten aan de scholen binnen Bosland gratis aangeboden kunnen worden.
- keurt het voorstel goed om de verkoop van de schatzoektocht pakketten op de voorgestelde manier uit te breiden naar Peer, Neerpelt en Hamont-Achel.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- neemt kennis van de stand van zaken rond wandelnetwerk Bosland en vraagt om unieke nummering toe te passen, naar voorbeeld van het fietsnetwerk.
- neemt kennis van Bosland Trail 2018;
- keurt de koppeling van de opening van het wandelnetwerk aan het 'bosland-Trail-event' niet goed en stelt voor om een aparte opening, in de vorm van een 1-daagse activiteit, te organiseren begin september 2018, rekening houdend met de haalbaarheid van de realisatie op terrein.

Beheercomité 27 september 2017

Het beheercomité Bosland:

- keurt het voorstel voor inkoop in de Toerisme Limburg Catalogus goed voor een totaalbedrag van € 26.813,60 incl. BTW.
- gaat akkoord met het voorstel om communicatie m.b.t. de toetreding van stad Peer tot Bosland pas te starten zodra er zaken zichtbaar zijn op het terrein. In Vakantiegids 2018 kan stad Peer eventueel apart een Tip (1/2 kolom, € 750 excl. BTW) inkopen dat tussen de inhoud van Bosland geschoven kan worden.
- vraagt Toerisme Limburg om de inhoud van Bosland zo goed mogelijk af te bakenen of te clusteren en duidelijk te scheiden van andere gemeenten binnen de katern 'Land van Zand en Bomen'
- keurt het voorstel voor andere promotie initiatieven voor 2018 goed.
- neemt kennis van volgend variapunt: In navolging van de toelichting over de Slow Cabins op vorig beheercomité werd door het projectbureau en de gemeenten gezocht naar andere geschikte locatie(s) binnen Bosland. De initieel voorgestelde locatie op het Hobos bleek niet geschikt te zijn. In overleg met alle betrokken partijen werd een locatie in Lommel gekozen voor de plaatsing van de kleine cabine. In Hechtel-Eksel lopen de gesprekken i.v.m. tweede locatie voor de Family Cabin.
De cabine in Lommel werd reeds geplaatst en de persvoorstelling wordt voorbereid in overleg met partners. Het beheercomité benadrukt het belang van communicatie vanuit en namens Bosland en vraagt het projectbureau om dit goed op te volgen.

Beheercomité 21 november 2017

Het beheercomité Bosland:

- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de opstart van Caroline Geys als coördinator Investerings en Publiek Private Samenwerking.
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de personeelssituatie van het projectbureau Bosland.
- neemt voorlopig geen beslissing i.v.m. de voorgestelde aanpak en zal de bovenstaande punten bespreken en beslissing nemen op het beleidsoverleg op 28/11/2017
- neemt kennis van de stand van zaken betreffende de toetreding van Peer.
- gaat akkoord met de voorgestelde perimeter mits kleine aanpassingen zoals voorgesteld door ANB, in overleg met stad Peer.
- vraagt de betrokken partners om afspraken te maken i.v.m. de financiering van de uitvoering (effectieve investering) van het wandelnetwerk op het grondgebied van stad Peer.
- neemt kennis van de stand van zaken m.b.t. de gemeenschappelijke rekening Bosland.
- volgende beslissing m.b.t. de bijdragen voor werkjaar 2018:
 - ANB voorziet € 15.000
 - stad Peer voorziet € 20.000 (rekening houdend met voorziene budgetten voor 2018)
 - gemeenten Hechtel-Eksel en Overpelt en stad Lommel voorzien elk € 38.300. Dit bedrag wordt bekomen door de bijdragen van ANB en stad Peer af te trekken van het bedrag van de raming voor uitgaven 2018 en te delen door drie (en af te ronden naar beneden):

$$€ 150.000 - € 20.000 - € 15.000 = € 115.000/3 = € 38.333,33 = € 38.300$$
- neemt kennis van de stand van zaken uitwerking Sahara Expeditie en keurt de voorgestelde aanpak goed mits onderstaande opmerkingen:
 - Boeken via www.bosland.be is ok, maar zou rechtstreeks moeten doorstromen naar Toerisme Lommel zodat het zo gemakkelijk mogelijk is voor de gebruikers;
 - Timing lancering: gratis voor klassen en/of andere groepen door alle kandidaat-gidsen, net voor kerstverlof (18-19-20 dec). Beheercomité vraagt om de gegevens van de deelnemers en de evaluatie van het product zeker bij te houden.
- gaat akkoord met het voorstel om het wandelnetwerk Bosland te lanceren met een Avant Première op 25/06/2018 en officiële opening tijdens de Week van het Bos in Lommel.
- het Beheercomité Bosland gaat niet akkoord met het voorstel om te kiezen voor nummers 1-99, met duidelijke fysieke afstand tussen de nummers, maar kiest voor 3-cijferige nummering.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. Google.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. de opmaak van de communicatie -en marketingstrategie van Peer.
- kennis van de stand van zaken i.v.m. de Limburg Vakantieguide.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. de campagne van De Lijn en vraagt om de bussen met de promotie voor Bosland meer te spreiden over Vlaanderen (straal van 250 km). 5 bussen binnen Limburg en 5 tot aan de kust. Het beeld moet een sterk overnachtingsbeeld zijn.
- neemt kennis van de statistieken van de digitale media.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. de wandelkalender 2018.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. de fotografie opdracht.
- neemt kennis van de stand van zaken i.v.m. de voorlopige communicatieplanning van 2018.
- neemt kennis van de infomercial en bezorgt alle opmerkingen per mail aan Johan Maesen.
- neemt kennis van volgend variapunten:
 - Boslandtrail: het beheercomité Bosland staat achter het initiatief en vraagt om tijdens het event Bosland zichtbaar te maken door interactieve stand.
 - feedback Slow Cabins: Caroline zal feedback verzamelen van zowel de gebruikers als van de betrokken ondernemers en koppelt terug op het beheercomité.
 - groenjobs in Bosland: de gunning van groenjobs is binnen en het project loopt verder.
 - toeristische gids 2018: er zal 1 gids opgemaakt worden voor de TOL regio promotie, met Microadventures als opzet. Alle Bosland producten worden hierin opgenomen.

Beheercomité 12 december 2017

Het beheercomité Bosland:

- keurt de opdrachtschrijving voor de nieuwe opdracht communicatie -en marketingstrategie Bosland-Peer goed en vraagt om:
 - onroerend erfgoed als stakeholder toe te voegen in het verslag van brainstorm/participatie sessie;
 - de meest efficiënte manier van aanbesteding uitzoeken (via uitbreiding van vorige opdracht via stad Lommel of nieuwe opdracht door stad Peer).
- neemt kennis rond de stand van zaken van de projectsubsidie Bosland.
- keurt de aanpak voor de lancering van de Sahara Expeditie goed.
- neemt kennis van het traject erfgoedconvenant en keurt dit voorstel goed.
- neemt kennis van het traject IOED en keurt dit voorstel goed.
- neemt kennis omtrent de stand van zaken investeringen en PPS en vraagt om:
 - op korte termijn beeld te krijgen van de stand van zaken van de 4 hoofdpoortlocaties (a.d.h.v. fiches). Caroline bereidt dit voor en legt voor aan het beheercomité;
 - zo snel mogelijk collectief en resultaatgericht overleg houden over de strategische invulling van alle hoofdpoorten. Schepen Truyens engageert zich om deze actie samen met Caroline te trekken.

- keurt het actieplan van het projectbureau Bosland 2018 goed.
- neemt kennis van de stand van zaken wandelnetwerk. De locatie van Avant-première zal nog onderling tussen Overpelt en Lommel afgestemd worden en teruggekoppeld aan het beheercomité.
- vraagt het projectbureau om tegen volgende vergadering een overzicht van de geplande events op te maken, met het oog op de evenwichtige verdeling van pers- en publieksevents over ganse Bosland.
- neemt kennis van volgend variapunten:
 - data beheercomité 2018: conform voorstel van gewijzigde frequentie van het beheercomité, dat door het beleidsoverleg goedgekeurd werd, zal het BC in 2018 minder vaak samenkomen. Het beheercomité stelt voor om beheercomité te plannen in onderstaande periodes: begin februari, eind april-begin mei, begin september (ifv budgetten), tweede helft/eind september: 'Mini' overleg ifv inkoop promotie Toerisme Limburg, in november of december: optioneel
 - terugkoppeling beleidsoverleg zal gebeuren aan de hand van het verslag dat nog zal worden rondgestuurd aan de betrokkenen.

Coördinatieceel en projectbureau

De coördinatieceel (Project Group) bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van de partners met een structurele taak binnen Bosland. Ze is verantwoordelijk voor de uitvoering van de beslissingen genomen door het beheercomité, het aanbrengen van nieuwe punten en de dagelijkse sturing van projecten en het projectbureau (Project Office; zie verder). De coördinatieceel komt éénmaal per maand samen.

De taken van de coördinatieceel zijn als volgt:

- voorbereiden agenda en rapportering beheercomité;
- opvolging en uitvoering beslissingen beheercomité;
- opvolging projectwerking;
- opvolging begroting;
- opmaak begrotingsvoorstellen;
- operationele afstemming tussen de verschillende partners en projecten;
- tussentijdse rapportering aan bestuur- en managementniveau.

In 2017 was de samenstelling van de coördinatieceel als volgt:

Projectbureau Bosland

- Dominique Laane (tot 03/2017) + Caroline Geys (vanaf 11/2017) - Projectcoördinator publiek-private samenwerking en investeringen
- Jeroen Clerix - Coördinator participatie en communicatie

Agentschap voor Natuur en Bos

- Gui Winters - Regiobeheerder regio Lage Kempen
- An Creemers - Projectleider gebiedsgerichte werking
- Rasa Zukauskaitė - Projectmedewerkster

Gemeente Hechtel-Eksel

- Katelijne Ulenaers - Diensthoofd samenleving (tot maart 2017)
- Isabelle Schorpion - Deskundige toerisme

Gemeente Overpelt

- Driek ten Haaf - Diensthoofd vrije tijd en evenementen
- Mieke Kerkhofs - Deskundige toerisme

Stad Lommel

- Isabel Molenberghs - Verantwoordelijke jeugdbibliotheek

Stad Peer (vanaf mei 2017)

- Dominique Verlegh - Deskundige toerisme
- Silvie Claes - Deskundige milieu

Toerisme Lommel

- Johan Maesen - Directeur Toerisme Lommel

Toerisme Limburg

- Hilde Beckers - Consulente sectorwerking

Regionaal Landschap Lage Kempen (RLLK)

- Ilse Ideler - Directeur RLLK, vertegenwoordigd door Els Jorissen (vanaf maart 2017) - Coördinator realisatie wandelnetwerk Bosland

Specifieke dossiers of agendapunten werden steeds toegelicht door betrokken collega's vanuit het projectbureau of Bosland partners. De verslagen van de vergaderingen van de coördinatiecel liggen ter inzage op het projectsecretariaat van Bosland. Het projectbureau omvat al het projectmatig aangesteld personeel (Life+, Interreg, Ruimtelijk Strategisch Project,...) dat verantwoordelijk is voor de coördinatie en implementatie van specifieke projecten.

Het projectbureau bestond in 2017 in totaal uit 5 VTE:

- 1 VTE projectcoördinator Life+ TOGETHER, via het ANB tewerkgesteld;
- 1 VTE coördinator in het kader van de erkenning van Bosland als Ruimtelijk Strategisch Project;
- 2 VTE coördinatoren via de subsidie van de Vlaamse regering voor de verdere ontwikkeling van het projectbureau: ze werken rond de thema's Investerings & Publiek-private samenwerking (1 VTE) en Participatie & Communicatie (1 VTE);
- 1 VTE coördinator voor de coördinatie van de Bosland casus in kader van het Interreg-project 2B Connect.

Het projectbureau zit op regelmatige basis samen op 1 locatie en heeft op regelmatige basis teamoverleg om de nodige informatie uit te wisselen en een laatste stand van zaken toe te lichten. In 2017 werden 5 teamoverleg momenten georganiseerd.

Werkgroepen

De laatste structuur in het centrale luik zijn de werkgroepen (Work Groups). Werkgroepen kunnen thematisch of projectmatig van aard zijn en hun samenstelling verzekert de juiste kennis en expertise rond de betreffende thema's of projecten. In 2017 waren verschillende werkgroepen actief, onder meer met betrekking tot gidsenwerking, communicatie en ondernemerschap.

Werkgroep Educatie en Gidsenwerking

In 2017 was de samenstelling van de werkgroep gidsen en gidsenwerking als volgt:

- Projectbureau Bosland: Jeroen Clerix - Coördinator participatie en communicatie
- Agentschap voor Natuur en Bos: Rasa Zukauskaitė - Projectmedewerkster
- Natuurpunt Noord-Limburg: Jan Leroy - voorzitter, Luc Winters - voorzitter
- Natuurpunt Hechtel-Eksel: Krista Bovens
- Regionaal Landschap Lage Kempen: Hanne Mengels - Communicatie medewerkster

De werkgroep gidsen heeft in 2017 1x vergaderd: op 13/9/2017.

De belangrijkste opdrachten bestonden uit:

- Terugblikken op het verloop van de wandelingen in 2017
- Planning opstellen voor de wandelingen in 2018
- Praktische afspraken maken over de wandelingen in 2018

- Praktische afspraken maken over de promotie en communicatie van de wandelingen in 2018

Werkgroep Communicatie

In 2017 was de samenstelling van de werkgroep communicatie als volgt:

- Projectbureau Bosland: Jeroen Clerix - Coördinator participatie en communicatie
- Agentschap voor Natuur en Bos: Rasa Zukauskaitė - Projectmedewerkster
- Gemeente Hechtel-Eksel: Sofie Vrijzen - Communicatieambtenaar
- Gemeente Overpelt: Patrick Olijslagers - Communicatieambtenaar
- Stad Lommel: Greet Poets - Communicatieambtenaar
- Toerisme Lommel - Michele Kog - Medewerker
- Stad Peer (vanaf 06/2017) - Koen Wellens - Communicatieambtenaar
- Regionaal Landschap Lage Kempen: Hanne Mengels - Communicatie medewerkster
- Toerisme Limburg: Hilde Beckers - Consulente sectorwerking

De werkgroep Communicatie heeft in 2017 6x vergaderd: op 7/2/2017, 4/4/2017, 6/6/2017, 5/9/2017, 7/11/2017 en 5/12/2017.

De belangrijkste opdrachten bestonden uit:

- Uitwerken van de communicatiestrategie- en planning 2017;
- Uitwerking en opvolging van de acties uit communicatie- en marketingplan 2.0;
- Planning, uitwerking en opvolging van promotie van Bosland algemeen (o.a. via catalogus Toerisme Limburg) en specifieke activiteiten en producten of arrangementen in het bijzonder;
- Uitwerking en opvolging van persmomenten en publieksactiviteiten;
- Planning, voorbereiding en opvolging van communicatieacties via de gemeentelijke infobladen;
- Opvolging van de aanbesteding, opvolging en evaluatie van de publicatie van de Bosland voor Bengels nieuwsbrieven;
- Uitwerking van social media acties en opvolging van de website.

De voorstellen en afspraken van de werkgroep werden telkens teruggekoppeld met het beheercomité.

Werkgroep ondernemers

In 2017 was de samenstelling van de werkgroep ondernemers als volgt:

- Projectbureau Bosland: Dominique Laane (tot 03/2017) + Caroline Geys (vanaf 11/2017) - Coördinator investeringen en publiek-private samenwerking
- Gemeente Hechtel-Eksel: Isabelle Schorpion - Deskundige Toerisme
- Gemeente Overpelt: Mieke Kerkhofs - Deskundige Toerisme
- Toerisme Lommel: Johan Maesen - Directeur

De belangrijkste opdrachten bestonden uit:

- Uitwerken en evaluatie van de Bosland Safari en Bosland Tipgeversdag
- Evaluatie cursus Gastheerschap
- Erkenning en opvolging van de Bosland Gastheren
- Ontplooiing wandelnetwerk
- Cijfers tellers/wandelingen/overnachtingen...
- Beleving Bosland binnen Center Parcs De Vossemeren (oa. Bosland Cabana)
- Verkoop Boslandproducten
- Slow Cabins
- TV-reeks Gina & Chantal
- Disc golf aan de Treehouse
- Fiets- en wandelbeurs

Op het beheercomité werden de verschillende projecten verder toegelicht.

1.1.3 Rechterluik

Het rechterluik, ook wel het Bosland parlement (Bosland Parliament) genoemd, bestaat uit de kamers van duurzame ontwikkeling: de ecologische, economische en sociale kamer. Zij vormen de maatschappelijke ruggengraat van het project en de permanente link met de lokale bevolking en belanghebbenden. In de economische kamer zijn bijvoorbeeld de houtindustrie en toeristische sector vertegenwoordigd.

De ecologische kamer omvat natuurliefhebbers betrokken bij o.a. het monitoren van soorten en acties omtrent natuurbehoud. Daarnaast is er ook contact met enkele lokale natuurverenigingen en hun vrijwilligers, wat kansen creëert voor kennisoverdracht en samenwerking aan diverse projecten. Via de sociale kamer wordt in dialoog getreden met lokale op recreatie gerichte instanties, jeugdverenigingen, scholen, omwonenden,...

Via deze drie kamers kan het partnerschap belanghebbenden informeren, sensibiliseren en de kans geven tot actieve betrokkenheid en eigen initiatief. De komende jaren wil Bosland dit participatiemodel verder consolideren en inschakelen als informatiekanaal en consultatiemiddel.

1.1.4 Linkerluik

Het linker luik binnen de organisatiestructuur omvat de adviesraad (Advisory Board) van Bosland. Hierin zetelen administraties en autoriteiten die betrokken zijn bij specifieke projecten/actiepunten en deskundigheid, kennis en competenties bezitten die van belang zijn voor een concrete uitwerking. Enkele voorbeelden van leden van de adviesraad zijn: Onroerend Erfgoed, Agentschap Wegen en Verkeer,... De leden worden up-to-date gehouden betreffende de laatste ontwikkelingen en overleg vindt vaak plaats in multidisciplinaire teams.

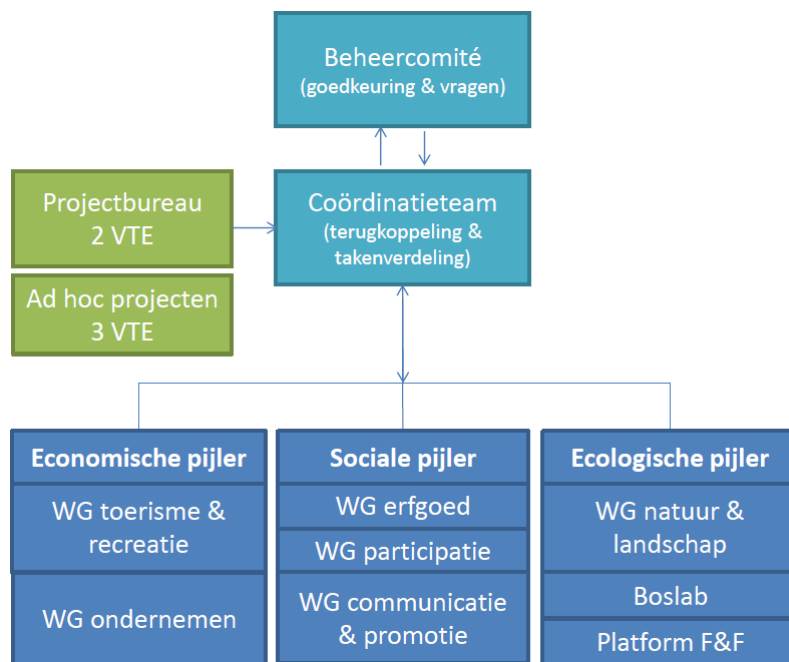
Eveneens in het linker luik zit de wetenschapsraad (Scientific Board). Deze raad bestaat uit alle wetenschappelijke partners die betrokken zijn bij Bosland en is beter gekend onder de noemer BosLAB (zie verder). Dit wetenschappelijke luik bewerkstelligt een optimale kennisuitwisseling en samenwerking tussen wetenschappelijke instituten en universiteiten enerzijds en beleids- en uitvoerende instanties anderzijds.

1.1.5 Introductie vernieuwde structuur Bosland

De vernieuwde Bosland vergaderstructuur werd binnen het projectbureau participatief uitgewerkt en teruggekoppeld aan de coördinatieceel. Na goedkeuring van het beheercomité eind 2017 zal deze werkwijze vanaf begin 2018 in voege treden.

Binnen deze structuur worden de verschillende overlegmomenten op één dag georganiseerd. Zo is er tussen de verschillende overlegplatformen meer mogelijkheid tot uitwisseling en informeel contact. Ook verloopt het overleg minder versnipperd en is de werking efficiënter. Tijdens deze "Bosland Overleg Dag (BOD)" komen de algemene zaken, de economische pijler en de sociale pijler aan bod. Nieuw binnen de structuur is, dat er ook een terugkoppelmoment voorzien is voor de ecologische kamer waarin op een gecoördineerde manier de Bosland gerelateerde natuurinitiatieven besproken worden. De terugkoppeling van de verschillende werkgroepen gebeurt in het coördinatieteam, met als leden de trekkers van de themagroepen. In dit coördinatieteam wordt ook de agenda van het beheercomité besproken en opgemaakt.

Ook voor de invulling en de frequentie van het beheercomité heeft de vernieuwde structuur gevolgen. Zo wordt het beheercomité binnen deze structuur slechts 4 keer georganiseerd en staan beleidsbeslissingen centraal. Stand van zaken betreffende lopende dossiers en andere terugkoppeling verloopt via de vertegenwoordiging van de partners.

Figuur 2 - Schematisch overzicht van de nieuwe organisatiestructuur

1.1.6 **Beleidsoverleg**

In 2017 werd er één keer een overleg belegd tussen beleidsmakers en een vertegenwoordiging vanuit ANB. Tijdens dit overleg werden strategische dossiers met betrekking tot de toekomst van Bosland en budgetmatige dossiers besproken.

Dit beleidsoverleg wordt op vraag van het beleid samengeroepen wanneer hiertoe een nood wordt gevoeld.

1.1.7 Rekening 2017

	Hechtel-Eksel		Lommel		Overpelt		ANB		Gemeenschappelijke rekening		RSP werkmiddelen		Projectbureau	
	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald
Algemene projectorganisatie														
RSP - Loonkosten	4 556,05	4 556,05	4 556,05	4 556,05	4 556,05	4 556,05								
Bosland voor Bengels											2 682,96	2 682,96		
Bengelkaart											8 908,06	8 908,06		
Promotie											7 161,68	7 161,68		
Educatie											2 227,61	2 227,61		
Allerlei											962,54	962,54		
Gemeenschappelijke rekening Bosland - toelagen	21630,00	21630,00	21630,00	21630,00	21630,00	21630,00	15 000,00	15 000,00						
Administratieve kost werking gem.rekening									1089,00	1089,00				
Bezoek aan Bosland - Partnerwerking									750,00	802,07				
Teamactiviteit									1500,00	1492,87				
Persmomenten Openingen									750,00	296,26				
Promotie algemeen									2 941,10	3 736,42				
Nieuw sbrief Bosland (2 nummers)									16 800,00	12 457,60				
Ontwikkelen en drukken kinderkaart Bosland									-	16,90				
Beeldkw aliteitsplan: lay-out en productie borden									1000,00	737,31				
Websites Bosland									1000,00	1574,78				
Schatzoektochten: onderhoud, vertaling en bijbestelling									3 000,00	3 036,46				
Ontdekkingskaarten Bosland: update, vertaling en herdruk									4 000,00	945,98				
Promotie via Toerisme Limburg									33 880,00	33 880,00				
Forest Senses									6 000,00	6 102,08				
Cursus gastheerschap voor ondernemers									1 500,00	473,69				
Onderhoudscontract Land Art Bosland									4 537,00	4 537,00				
Bosland gidsenwerking									500,00	1 305,22				
Boslab: Scientific board									500,00	240,00				
Spontaan beleid/Allerlei									2 000,00	2 030,55				
Subsidie projectbureau Bosland													134 550,00	149 500,00
Partnerwerking													866,05	866,05
Promotie													11 043,54	11 043,54
Multimedia													6 754,00	6 754,00
Loonkosten													127 075,00	107 922,31
Bosland als leverancier van producten en diensten														
Groenjobs	34 641,14	34 641,14	33 983,00	33 983,00	11 328,00	11 328,00								
Bosland als biodiversiteitshotspot														
Life + Together							35 000,00	-						
Nachtzw aluw onderzoek							10 229,45	10 229,45						
Bosland een open project														
Week van het Bos	1472,31	1472,31					1300,00	1300,00						
Erfgoeddag					500,00	500,00								
Film in het Bos					1023,66	1023,66								
Open monumentendag	741,55	741,55			1700,00	1700,00								
Bosland als toeristisch recreatieve attractiepool														
Ruimtelijke uitvoeringsplannen	10 000,00	5 086,24					30 000,00	5 086,24						
Studie ontwikkeling visie hoofdpoorten			6 540,38	6 540,38										
Opmaak poort-specifieke investering	69 298,65	-												
Onderhoud speelbossen			5 000,00	5 000,00										
Onderhoud Bosbewonersroute Pijnven - nieuwe beelden							7 018,00	-						

1.1.8 Gemeenschappelijke rekening Bosland

Via een overeenkomst met het Ondersteunend Centrum van het ANB (Natuurinvest), heeft Bosland sinds eind 2010 een rekening om gemeenschappelijke uitgaven op een efficiënte manier te laten verlopen. De Bosland partners (Lommel, Overpelt, Hechtel-Eksel en het ANB) hebben voor het werkjaar 2017 samen een dotatie van € 79.890 gestort. Stad Lommel, gemeente Hechtel-Eksel en gemeente Overpelt hebben hun gebruikelijke dotatie van € 15.000 verhoogd tot € 21.630 t.b.v. de gezamenlijke inkoop van promotie via Toerisme Limburg. De beslissing tot de verhoging van de dotatie voor werkjaar 2017 is genomen door het beheercomité Bosland op basis van de raming door het projectbureau.

In 2017 werd in totaal € 85.808,45 gefactureerd op de gemeenschappelijke rekening. De gemeenschappelijke uitgaven hadden voornamelijk betrekking op het overkoepelende communicatiebeleid zoals toeristische promotie, nieuwsbrieven, persmomenten, website, fotografieopdracht, partnerwerking en de implementatie van de huisstijl in diverse communicatiedragers. De overzicht van de uitgaven is opgenomen in rekening (zie eerder).

De besteding van de middelen werd afgesproken op de coördinatieceel en gerapporteerd aan het beheercomité van Bosland.

1.1.9 Bosland projectbureau huisvesting in regiokantoor ANB

Figuur 3 - ANB Regio Lage Kempen - Foto © Michiel de Cleene (VAI)

In Hechtel-Eksel nam het Agentschap voor Natuur en Bos eind 2017 een nieuw beheergebouw in gebruik. Het multifunctionele regiokantoor huisvest een 15-tal medewerkers van de beheer-regio Lage Kempen.

De ploegen van de vroegere loodsen Pijnven en de Watersnip werken hier aan waardevolle natuur. Ook het projectbureau van Bosland kreeg er een vaste plek.

Het ANB en Natuurinvest werken samen aan nieuwe of vernieuwde eco-loodsen in Vlaanderen. Het state-of-the-art gebouw in Hechtel-Eksel bundelt duurzame technieken op het vlak van energievoorziening, architectuur en ruimtelijke ordening. Zo is de voorbouw van de loods (kantoorruimtes en kleedkamers) een laag-energiegebouw. Voor de verwarming wordt resthout van beheerwerken uit Bosland gebruikt.

Daarnaast werden er zoveel mogelijk ecologisch verantwoorde bouwmaterialen gebruikt: het hout en de plaatmaterialen zijn afkomstig uit duurzaam beheerde bossen met een FSC, PEFC of gelijkwaardig label.

1.2 Uitbouw projectorganisatie

1.2.1 Goedkeuring Actieplan Bosland 2017

Het Bosland Masterplan vormt voor de Boslandpartners het kader voor een verdere planmatige projectontwikkeling. Om de implementatie van het Masterplan te verzekeren, wordt jaarlijks de opmaak van een concreet actieplan voorzien. Op het beheercomité van 24 januari 2017 werd het actieplan voor 2017 goedgekeurd.

1.2.2 LSM-dossier Bosland

Limburg Sterk Merk (LSM) staat in voor de projectfinanciering van initiatieven die een bijdrage leveren aan de evenwichtige ontwikkeling van de provincie Limburg inzake tewerkstelling, mobiliteit, innovatie, wonen, zorg en gezondheidsvoorzieningen, wetenschappelijk onderzoek, onderwijs, milieu, toerisme en culturele aangelegenheden. De gemeentelijke partners van het partnership Bosland ontvingen in 2010 reeds een formele bevestiging vanwege LSM omtrent de reservering van een budget van € 2.000.000 om het project Bosland te realiseren. De stad Lommel, de gemeente Hechtel-Eksel en de gemeente Overpelt kregen bijgevolg een gelijk verdeeld bedrag van elk € 666.666,66. Oorspronkelijk werd de projectperiode vastgelegd van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2013. In de loop van 2013 werd een verlenging van

de projectperiode verkregen tot en met 31 december 2016. Aangezien de gemeente Hechtel-Eksel nog niet het gehele budget had geïnvesteerd, werd voor deze gemeente een nieuwe verlenging verkregen tot en met 31 december 2018. Ook de gemeente Overpelt had ondertussen een verlenging tot en met 31 december 2018 aangevraagd om het restbudget te spenderen.

De outputindicatoren met betrekking tot de realisatie van het LSM-dossier kunnen samenvattend als volgt onderverdeeld worden:

1. Investeren in goede software voor een kwalitatief onthaal voor de bezoekers van Bosland
2. Investeren in goede hardware voor een kwalitatief onthaal van de bezoekers
3. Investeren in goede communicatieproducten voor recreanten en toeristen
4. Investeren gerelateerd aan de ontwikkeling van de hoofdboorten binnen Bosland.

Daarboven werden deze outputindicatoren ter verduidelijking gekaderd binnen het Masterplan Bosland.

Door de stad Lommel werd ondertussen het volledige bedrag van € 666.666,66 gespendeerd. De gemeente Hechtel-Eksel zal in 2018 nog € 193.316,66 spenderen aan een gemeente specifieke investering, nl. het project “Fietsen door de bomen”. De gemeente Overpelt wenst in 2018 het restbudget van € 2.885,67 te spenderen aan de verdere implementatie van het beeldkwaliteitsplan Bosland op hun terreinen.

Het recht op subsidiëring wordt jaarlijks bepaald door het directiecomité van LSM op basis van een aanvraag met een bijgevoegd financieel en inhoudelijk werkingsverslag, een rapport met betrekking tot de voortgang van het project en de clusterwerking met derden, een planning en programmabeschrijving en een toelichting in verband met het behalen van de doelstellingen zoals bepaald in het aanvraagdossier.

De voortgangsrapportages voor 2017 zijn in februari 2018 aan het LSM secretariaat bezorgd. Deze worden in het voorjaar 2018 op het directiecomité van LSM geagendeerd ter goedkeuring. Afsluiting van de dossiers van stad Lommel en gemeente Hechtel-Eksel wordt verwacht eind 2018.

1.2.3 Projectbureau Bosland

In 2014 werd door de Vlaamse regering een jaarlijkse subsidie van € 149.500 toegekend ter uitbreiding en ondersteuning van het projectbureau Bosland, voor de periode van 1/04/2014 tot en met 31/03/2020. De subsidie werd opgesplitst in twee planperiodes. De eerste planperiode van 1/04/2014 tot en met 31/03/2017 en een tweede planperiode van 1/04/2017 tot en met 31/03/2020. Het betreft een facultatieve subsidie onder de vorm van een overeenkomst met de drie Boslandgemeenten. De gemeente Hechtel-Eksel treedt op als begunstigde in het dossier.

In het kader van besparingen werden in Vlaanderen alle subsidies betreffende strategische projecten vermindert met 10 %, wat maakt dat de subsidie voor Bosland werd vermindert tot € 134.550 per subsidiejaar. Deze besparing werd voor 2017 opgeheven, waardoor het projectbureau dat jaar opnieuw een subsidie van € 149.550 ontvangt.

Vanuit de Vlaamse regering werd eerder goedkeuring gegeven voor de aanwerving van 2 projectmedewerkers op A-niveau:

- 1 Projectcoördinator participatie en communicatie
- 1 Projectcoördinator investeringen en publiek-private samenwerking

In april 2017 werd er gerapporteerd betreffende het derde werkingsjaar (01/04/2016 - 31/03/2017). De afsluit van het derde werkingsjaar betekende ook de afsluit van de eerste planperiode, lopende van 01/04/2014 tot en met 31/03/2017. Er werd een algemene evaluatie van de planperiode opgemaakt en een planning voor de tweede planperiode, lopende van 01/04/2017 tot en met 31/03/2020 ingediend. Zowel de werkingskosten, de loonkosten ingebracht via de subsidie, de evaluatie van de eerste planperiode en de planning voor de tweede planperiode werden goedgekeurd.

De subsidie betreffende het eerste subsidiejaar van de tweede planperiode (1/04/2017 - 31/03/2018) werd eind 2017 goedgekeurd. De rapportage is voorzien vanaf juni 2018.

1.2.4 RSP-dossier: strategisch project Bosland 2.0

De Vlaamse overheid wil gemeenten, provincies en andere publieke actoren stimuleren om de ruimtelijke kwaliteit in Vlaanderen te verhogen. Daarom stelt zij subsidies ter beschikking voor concrete ruimtelijke strategische projecten. Eind 2013 ontving Bosland het bericht vanuit Ruimte Vlaanderen dat het 2de aanvraagdossier (RSP Bosland 2.0) werd goedgekeurd en hiervoor een totale subsidie van € 173.331,6 werd toegekend. Net zoals bij de eerste indiening is de stad Lommel subsidiehouder namens de 3 Boslandgemeenten. Voor het huidige strategische project is een projectcoördinator aangesteld. De subsidies worden toegekend voor een periode van 3 jaar (01/11/2014 - 01/11/2017). In deze periode wordt enerzijds ingezet op de verdere uitwerking en implementatie van het ontsnipperingsplan Bosland (zie verder) en anderzijds op de opvolging en ondersteuning van de ruimtelijke dossiers en planprocessen, o.a. ter realisatie van de hoofdboorten tot Bosland.

In 2017 werd actief verder gewerkt aan de ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) 'RUP Park de Soeverein' en 'Toeristisch RUP Hechtel-Eksel' waarin de ontwikkelingen van de hoofdboorten tot Bosland in respectievelijk Lommel (Soeverein) en Hechtel-Eksel (Pijnven) vervat zitten. Voor het RUP in Lommel werd een adviesaanvraag voor VEN-opheffing opgesteld, gericht aan ANB. Vervolgens werd verder gewerkt aan het grafisch voorstel en de inrichtingsvoorschriften voor de 3 deelzones van het 'RUP Park de Soeverein'. In Hechtel-Eksel beslaat het RUP een 8-tal recreatieve sites waarvan sommigen in het kader van toeristische of ecologische ontwikkeling voor Bosland van belang zijn. In 2017 werd vooral aandacht besteed aan de site van Pijnven en meer specifiek aan de inrichtingsvoorschriften, de realisatie van ecologische corridors tussen militair domein Kamp van Beverlo en Pijnven en de recreatiezone 'Kiefhoek' in de vallei van de Grote Nete.

In Lommel werd in 2017 ook de studieopdracht uitgeschreven voor de opmaak van een masterplan voor de voormalige zandgroeve op Heuvelse Heide en aangrenzend gebied. Gezien het belang van deze site voor Bosland, zowel op ecologisch als toeristisch-recreatief vlak, is dit ook onderdeel van het RSP Bosland 2.0. Enkele overlegmomenten met de werkgroep, een thematische analyse, bilaterale gesprekken met belanghebbenden en een plaats bezoek aan andere zandgroeves vonden plaats in 2017.

2 Bosland als cultuurhistorisch streekerfgoed

2.1 Bosland identificeert haar erfgoed

2.1.1 Erfgoedcel Bosland

Op vraag van de erfgoedverenigingen actief binnen Bosland werd eind 2015 een Bosland Erfgoedcel opgericht. Via deze overlegmomenten tussen de erfgoedverenigingen kunnen afspraken gemaakt worden over gezamenlijke aanpak rond erfgoedactiviteiten, mogelijke dossiers, knelpunten en opportuniteiten.

In 2017 leverde het projectbureau ondersteuning aan verschillende erfgoed gerelateerde evenementen in de Boslandgemeenten. Ook werd er door de Boslandpartners overlegd in het kader van een toekomstig subsidieaanvraagdossier.

2.2 Bosland vrijwaart haar erfgoed

2.2.1 Landschapsbeheersplan Hobos

Figuur 4 - Spelende kinderen aan het Hobos

ANB en de gemeente Overpelt hebben eerder beslist om een landschapsbeheerplan op te maken voor het Hobos. In overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed werd een 'besluit van overleg' over de opmaak van een landschapsbeheersplan voor het beschermd landschap 'Het Hobos te Overpelt' opgemaakt. In dit besluit wordt aangegeven welke elementen in het opmaken van het landschapsbeheersplan aan bod zullen komen.

Op 20 november 2014 kregen we de toekenning van een subsidie vanuit de Vlaamse overheid van € 32.355 (80 %) voor de opmaak van dit landschapsbeheersplan. De firma M-Impact uit Neerpelt werd aangesteld om de opmaak van dit plan te begeleiden voor een bedrag van € 40.444,25 incl. btw.

In 2017 werd er verder gewerkt aan het landschapsbeheerplan: op 9 juli werd overlegd tussen Erfgoed, de gemeente Overpelt en het ANB. Op 10 oktober werd een stuurgroep georganiseerd rond het landschapsbeheerplan Hobos.

Bedoeling is om het landschapsbeheerplan goed te keuren in het voorjaar van 2018.

2.3 Bosland ontsluit haar erfgoed en vergroot de beleving ervan

2.3.1 Intentie tot indienen van een gezamenlijk erfgoed dossier Boslandgemeenten

Erfgoedconvenant

De stad Lommel wenst het initiatief te nemen om met Bosland een werkingssubsidie aan te vragen voor een dienstverlenende rol op regionaal niveau mbt cultureel erfgoed (d.i. roerend en immaterieel erfgoed). Hiervoor moet een meerjarenbeleidsplan (met een meerjarenbudget) worden geschreven, dat wordt ingediend bij het Agentschap Kunsten en Erfgoed. Afgebakende en aantoonbare erfgoednaden (zowel voor roerend als immaterieel cultureel erfgoed) moeten worden beschreven en op die naden moet worden ingezet vanuit een netwerk van actoren. Samenwerking met collectie beherende organisaties (musea, documentatiecentra, archieven) is belangrijk.

Als het beleidsplan met budget wordt goedgekeurd, dan wordt met de Vlaamse Gemeenschap een 'erfgoedconvenant' afgesloten en wordt een werkingssubsidie uitgekeerd. Een Erfgoedcel (personeel) wordt belast met de uitvoering van deze Erfgoedconvenant. Deadline voor het indienen van het beleidsplan met budget: 15 april 2020. Beoordeling volgt uiterlijk in oktober 2020.

I.O.E.D.

Naast de erfgoedconvenant is het de bedoeling om met Bosland een erkenning aan te vragen als intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst (IOED). Deze erkenning kan jaarlijks vóór 15 januari worden aangevraagd (een integraal en geïntegreerd onroerend erfgoedbeleidsplan met accenten op lokaal draagvlak, expertise, vrijwilligers, consultatienetwerk), Echter, om subsidies te krijgen (minimum € 85.000 jaarlijks) moet een samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest worden afgesloten en dit kan pas na 15 januari 2020. Concreet betekent dit dat hier de deadline voor het indienen van de aanvraag 15 januari 2020 is.

Figuur 5 - De Sevensmolen in Overpelt

Een IOED voert geen enkele wettelijke taak uit en de activiteiten beperken zich meestal tot publieksgericht acties en activiteiten (vb. Open Monumentendag). Indien echter deelnemende gemeentebesturen het statuut van "onroenderfgoedgemeente" aanvragen en krijgen, kan de IOED wettelijke taken (vb. bekrachtiging van archeologienota's) van de "onroenderfgoedgemeenten" overnemen en uitvoeren. Ideaal zou dus zijn om met zoveel mogelijk gemeenten het statuut van onroenderfgoedgemeente aan te vragen en tegelijkertijd de aanvraag voor een IOED in te dienen. Op die manier kan een zinvolle werking worden opgezet.

Bovendien kan een goede IOED ook starten met een onroenderfgoeddepot, waarvoor ook een jaarlijkse subsidie van minstens € 85.000 wordt toegekend. Deze aanvraag (gebouw met een depotplan, calamiteitenplan, kwaliteitshandboek, publieks- en onderzoeksbeleid, meerjarenbegroting) kan jaarlijks vóór 15 maart worden aangevraagd. Met de verkregen subsidies moet personeel worden aangeworven en het eigen werkingsbudget moet dus vooral komen van een eigen inbreng van de gemeenten. Ook hier zal zowel aan stad Peer als aan gemeente Neerpelt (vanaf 2019: Pelt) worden gevraagd of er interesse is om mee in te stappen.

3 Bosland als leverancier van producten en diensten

3.1 Duurzaam produceren van hout, biomassa en andere producten

3.1.1 FSC-groeps-certificering en houtverkoop

Bosland is een van de grondleggers van de FSC-groep in Vlaanderen. Het beheer wordt trouw volgens de FSC-principes op vlak van duurzame opbrengsten, milieu impact, gebruiksrechten en relaties met lokale gemeenschappen gevoerd.

In 2017 werd in Bosland geen controle op het FSC-groeps-certificaat uitgevoerd. In de loop van 2017 werden in Bosland naar goede gewoonte FSC-hout op de markt gebracht. Lommel en Hechtel-Eksel hebben hun loten industriehout op de gezamenlijke najaar verkoop van de beheerregio aangeboden.

Figuur 6 - Duurzaam geproduceerd hout uit Bosland

Samen met het hout uit het domeinbos Pijnven werd in totaal 11.000 m³ FSC-hout afkomstig uit de Boslandbossen verkocht, goed voor een bedrag van € 362.966,97.

3.2 Benutten tewerkstellingskansen in natuur en bos

3.2.1 Groenjobs Bosland

Figuur 7 - Natuurbeheer via Groenjobs in Bosland

Sinds 1 januari 2015 zijn er in Bosland 7 arbeiders extra aan de slag via het systeem van de 'Groenjobs'. Het project 'Groenjobs' verleent subsidies voor het inzetten van milieu- en natuurwerkers voor onrendabele werken in natuur, bos, groen en landschappen. De werkzaamheden worden uitgevoerd door doelgroep arbeiders.

In het kader van dit project worden arbeiders uit de sociale economie, in dienst bij het sociaal economiebedrijf De Winning, ter beschikking gesteld van Hechtel-Eksel, Lommel en Overpelt om beheerwerken uit te voeren voor een totaal van 8.400 manuur/jaar (wat neerkomt op het inzetten van 7 arbeiders per jaar). Het project liep tot eind 2017 en wordt via een nieuwe goedkeuring verder gezet van 2018 tot 2020. In deze nieuwe aanvraag worden ook uren voor de stad Peer meegenomen. Voor Hechtel-Eksel en Lommel gaat het jaarlijks over telkens 3.600 manuren, en voor Overpelt en Peer over 1.200 manuren. De toeleiding van de opdrachten gebeurt door de diensten van de gemeente, de diensten van het OCMW, het team van het RLLK en de diensten van het ANB en moeten kaderen in het goedgekeurde werkplan. Voor de opvolging van de planning en evaluatie van de uitgevoerde werken werd er een werkgroep opgericht bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de gemeenten aangevuld met een vertegenwoordiger van RLLK, van het ANB en van het sociaal economiebedrijf De Winning.

In samenwerking met het RLLK, de Boslandgemeenten en het ANB zorgen de groenarbeiders voor een gepast beheer van natuur en bos in Bosland zoals o.a. maai-beheer, heidebeheer, terreinverbetering- en inrichting, bosbeheer, beheer van kleine landschapselementen, landschapszorg en overige taken zoals exotenbestrijding of oogst van autochtone oogstlocaties. Ook staan ze in voor de eerstelijns veiligheidscontrole van verschillende speeltoestellen en voorzien ze het Boslandmeubilair elke lente van een grondige schoonmaakbeurt.

Het RLLK zorgt, met input van het sociaal economiebedrijf en via een afgesproken format, voor de rapportering over het voorbije werkjaar die jaarlijks tegen 1 april van het volgende jaar moet worden ingediend.

3.3 Duurzaam leveren van regulerende diensten

3.3.1 BosLAB

Figuur 8 - Nachtzwaluwonderzoek in Bosland

Conform de aanbeveling van het communicatiebureau Connect in het kader van de opmaak van het communicatie- en marketingplan 2.0 werd beslist om alles wat binnen Bosland leeft rond natuur en wetenschap onder een aparte vlag te communiceren, namelijk BosLAB. Op 18 oktober 2015 werd BosLAB gelanceerd.

Bosland heeft een lange traditie van samenwerking met universiteiten en andere onderzoeksinstituten. Hierdoor ontstaat een boeiende wisselwerking tussen beheerpraktijk en onderzoek. Op deze manier is Bosland geëvolueerd tot het ideale openluchtlaboratorium. De samenwerking zorgt er tevens voor dat onderzoekers van hoog niveau het continu proces van optimalisatie van visies en terreinbeheer mee ondersteunen en voeden.

Enkele van de belangrijkste afgeronde en lopende onderzoeken worden hieronder kort besproken. De kosten voor valorisatie van wetenschappelijk onderzoek binnen Bosland werden gedragen door ANB.

Afgeronde onderzoeken:

Effecten bostype op mobiliteit zware metalen

- Universiteit Gent
- Onderzoeker: Lotte van Nevel
- Promotor: Kris Verheyen
- In deze studie werd onderzocht welke bomen de in de bodem aanwezige zware metalen het beste fixeren. Hieruit blijkt dat de eik zware metalen het best in de bodem fixeert, terwijl de trilpopulier ze juist mobiliseert door ze in de bladeren op te nemen en zo weer in het milieu te verspreiden.

Balans tussen natuurbehoud, houtoogst en recreatie

- Universiteit Gent
- Onderzoeker: Pieter Vangansbeke
- Promotor: Kris Verheyen
- Budget ANB kredieten: € 80.000
- Binnen dit onderzoek werd er gezocht naar de perfecte balans tussen de bosfuncties natuurbehoud, houtoogst en recreatie. De langetermijnvisie houtproductie voor Bosland is hier een onderdeel van.

Lopende onderzoeken:

Forbio-experiment (FORest BIOdiversity and ecosystem functioning)

- Universiteit Gent en KUL
- Budget ANB kredieten: € 40.000 (éénmalig bij studie-opzet)

- Het FORBIO-experiment bestaat uit 3 sites in België (Gedinne, Hechtel-Eksel en Zedelgem) en maakt deel uit van het wereldwijde boomsoortendiversiteitsexperiment TreeDiv. In FORBIO wordt het effect van de diversiteit aan boomsoorten op het functioneren van het boscysteem onderzocht. Er wordt m.a.w. onderzocht welke soorten bomen in welke verhoudingen best aangeplant kunnen worden om een toekomstig bos te krijgen dat ons maximaal ecosysteemdiensten zoals duurzaam hout, capteren van CO₂ enz kan leveren.
 - FORBIO-experiment in Hechtel-Eksel (Pijnven)
 - Onderzoeker: Thomas Van de Peer
 - Op de FORBIO-site in Pijnven worden de functionele rol van soortendiversiteit en -samenstelling voor de overlevingskansen, vitaliteit, vormontwikkeling en groei van jonge bosbomen bepaald. Daarnaast tracht het onderzoek onderliggende biologisch mechanismen te detecteren en beheeradvies te genereren.

Ecologie van de nachtzwaluw

- Universiteit Hasselt
- Onderzoeker: Ruben Evens
- Promotor: Tom Artois
- Budget ANB kredieten: € 15.000
- Gedurende 4 jaar wordt de ecologie van de Nachtzwaluw in Bosland bestudeerd. Dit levert belangrijke nieuwe inzichten naar de populatiegrootte, verspreiding en habitatgebruik op. Deze inzichten zullen uiteindelijk leiden tot een betere bescherming van de soort. Bovendien is de nachtzwaluw een goede paraplu-soort om het beheer van de gebieden op te enten; als we de Boslandse natuur zo kunnen inrichten dat het goed gaat met de nachtzwaluw, kunnen we er ook zeker van zijn dat het goed gaat met een hele reeks andere soorten.

Populatie genetisch onderzoek van de nachtzwaluw in Bosland

- Universiteit Hasselt
- Onderzoeker: Celine Kowalczyk
- Promotor: Tom Artois
- Via dit onderzoek zal onderzocht worden wat de populatiestructuur van de nachtzwaluwen in Bosland is. Dit zal cruciale informatie opleveren over de schaal waarop maatregelen ter bescherming van de soort moeten aangepakt worden.

BosLAB is in 2015 toegetreden tot de 'Organization of Biological Field Stations' (OBFS). Dit is een internationale organisatie voor openluchtlaboratoria zoals BosLAB. Deze organisatie biedt hulp aan zijn leden door het ter beschikking stellen van documentatie en het organiseren van netwerking tussen leden. Op de jaarlijkse meeting was Bosland niet vertegenwoordigd in 2017.

In 2016 is BosLAB ook toegetreden tot het LTER-netwerk in Europa. LTER staat voor 'Long Term Ecosystem Research' en bestaat uit een netwerk van onderzoekssites, geschikt voor lange termijn onderzoek, georganiseerd in nationale en continentale netwerken. De integratie van BosLAB binnen de sociaaleconomische context van Bosland maakt bovendien dat Bosland aangeduid werd als een LTSER-platform (Long Term Socio-economic and Ecosystem Research Platform) in het recent opgerichte LTER-netwerk van België. In LTSER wordt lange termijn ecologisch onderzoek gelinkt met sociaal en economisch onderzoek in een plaatsgebonden aanpak die moet leiden tot het duurzame beheer van het gebied. Toetreding van BosLAB tot het LTER-netwerk zal in de toekomst bijkomende opportuniteiten genereren voor het aantrekken van onderzoekers naar BosLAB en het participeren in projecten die eventueel ook kunnen bijdragen aan de financiering van de uitbouw van BosLAB tot een onderzoekssite van hoge kwaliteit.

Voor de verdere uitbouw van BosLAB zal het van groot belang zijn om input en feedback vanuit de wetenschappelijke wereld te krijgen. Enkel zo kunnen we zicht krijgen op welke onderzoeksvragen er leven en welke randvoorwaarden BosLAB moet creëren om onderzoek van hoogstaande kwaliteit aan te trekken. Daarom werd een scientific board opgericht met in eerste instantie volgende leden:

- Kris Verheyen, Universiteit Gent
- Bart Muys, KUL
- Tom Artois, Universiteit Hasselt
- Natalie Beenaerts, Universiteit Hasselt FRC
- Nele Witters, Universiteit Hasselt
- Nathalie Cools, INBO
- Leen Gorissen, VITO
- Alain De Vocht, PXL

Deze scientific board kwam voor het eerst samen op 21 maart 2016. De agenda van de eerste bijeenkomst had focus op het inventariseren van onderzoek behoeften, detecteren van databehoeften en exploreren van financieringsmogelijkheden. In 2017 was er geen samenkomst van de scientific board.

3.4 The Treehouse

Figuur 9 - Kinderen aan The Treehouse
een verbetering en opwaardering van The Treehouse.

The Treehouse is een unieke en inspirerende vergaderlocatie in een groene omgeving die in 2013 werd gerealiseerd door 4 partners: Sappi, Proximity BBDO, de gemeente Hechtel-Eksel en het ANB. Voor de vier partners zijn milieukwaliteit en sociale verantwoordelijkheid ten behoeve van de mens, de aarde en het algemeen nut absolute kernwaarden, wat tot uiting komt in het concept van The Treehouse.

In 2017 werd The Treehouse 25 keer verhuurd. De gebruikers waren tevreden over de accommodatie. Een aantal technische problemen (verwarming en water insijpeling) belemmerden helaas nog steeds een vlot verloop van de verhuur. Er wordt echter hard gewerkt aan

Intussen zoekt men naar een nieuwe exploitatievorm waarbij het de bedoeling is om The Treehouse in te bedden in een totaalconcept met catering, overnachtingsmogelijkheid en teambuilding. Een dergelijk concept kan het unieke karakter van The Treehouse enorm versterken maar zal pas praktisch haalbaar zijn wanneer de oude schrijnwerkerij van ANB kan ingericht worden als lunchruimte/break-out room. Dit dient intern via ANB verder te worden afgetoetst.

Een financieel overzicht van inkomsten en uitgaven m.b.t. The Treehouse 2013-2017 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Financieel overzicht	2 013	2014	2015	2016	2017
Inkomsten					
Verhuringen	€ 8.926	€ 6.446	€ 496	€ 7.273	€ 6.280
aantal verhuringen	30	24	3	26	25
Uitgaven					
Camping (beheer + catering)	€ 3.355	€ 2.580	€ 1.100	€ 995	€ 3.503
Update website	€ 3.622		€ 1.920	€ 1.862	€ 156
Aankopen (meubilair, materiaal...)	€ 689,35	€ 594			
Herstellingen		€ 16	€ 1.269		€ 6.097
Onderhoud	€ 605	€ 204			
Telefonie	€ 346	€ 582	€ 610	€ 509	€ 637
Elektriciteit	€ 496	€ 437	€ 391	€ 548	€ 705
consulenten				€ 578	€ 7.377
Varia		€ 32	€ 53		
Totaal	€ 9.113	€ 4.546	€ 5.342	€ 4.492	€ 18.475
Verschil	€ 187	€ 1.900	€ -4.846	€ 2.781	€ -12.195
Gecumuleerd	€ -187	€ 1.714	€ -3.133	€ -352	€ -12.547

4 Bosland als biodiversiteitshotspot

4.1 Versterken van de natuurstructuur in Bosland

4.1.1 Life+ TOGETHER

Figuur 10 - Zicht op een heidegebied in Lommel

ANB, stad Lommel, Inverde en Sibelco werken samen aan de realisatie van het Life+ project 'TOGETHER'.

'TOGETHER' staat enerzijds als acroniem voor TO GET HEath Restored: ze zetten in op het herstel van habitats met de nadruk op heide. Daarnaast staat de naam ook voor samenwerking: samenwerking tussen organisaties, tussen overheden en tussen mensen. Allemaal met het gezamenlijk doel de natuur te herstellen, te beschermen en in de kijker te plaatsen. Het project is gestart op 01/10/2013 en liep initieel tot 30/09/2017. In het voorjaar van 2017 heeft de Europese Commissie goedkeuring gegeven voor een projectverlenging, waardoor het project nu zal aflopen op 31/12/2018. In totaal bedraagt het budget

€ 1.447.117, waarvan Europa (Life) 50% financiert (€ 723.558). De rest wordt gefinancierd door de 4

projectpartners, namelijk ANB (€ 186.255), Stad Lommel (€ 382.169), Inverde (€ 148.035) en Sibelco (€ 7.100).

Het projectbureau zorgt voor de algemene coördinatie en het dagelijkse beheer. De concrete uitwerking van het project gebeurt via 3 werkgroepen, namelijk werkgroep uitvoering, werkgroep communicatie en werkgroep rapportering en boekhouding. De werkgroepen zijn in de voorbije jaren op regelmatige basis samengekomen om alle acties voor te bereiden, zoals het opstellen van visies, opmaak van bestekken, aanvragen van vergunningen, enz. Naast de werkgroepen vond er veel bilateraal overleg plaats tussen de verschillende partners. Ook externe partners zoals Natuurpunt en RAVON werden betrokken bij het project.

Werkzaamheden

In 2017 zijn er heel wat acties opgestart en/of afgerond, waarvan hier een kort overzicht wordt weergegeven:

- Voorbereiding van de afgraving en herprofilering van de voormalige akker ter vershraling van het terrein. Bij de vergunningsprocedure werd een archeologisch onderzoek opgelegd door Onroerend Erfgoed. Tijdens een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek werden geen noemenswaardige archeologische vondsten gedaan, waardoor het perceel werd vrijgegeven voor de werken. Er werd vervolgens een bestek opgemaakt voor de afgraving en herprofilering van de akker. Deze werken zullen in het voorjaar van 2018 uitgevoerd worden.
- Voortzetting van andere vershralingstechnieken, die zijn voorgesteld op basis van een bodem chemisch onderzoek. In 2015 werd reeds 13,2 ha ingezaaid met grasklaver in kader van uitmijningsbeheer. Doordat de grasklaver niet optimaal groeide, werd in de zomer een bodemstudie uitgevoerd door de Bodemkundige Dienst van België om mogelijke oorzaken te achterhalen. Daarnaast zijn er 10,4 ha ingericht als natuurakker. Deze percelen werden volgens een drieslagstelsel ingezaaid met graan of boekweit, waarbij 1/3de van de oppervlakte jaarlijks braak zal liggen.
- Afronding van de terreinwerken in kader van de omzetting van naaldbos naar heidehabitats. In Riebos en Blekerheide werd er ca. 33 ha van de 47 ha naaldbos gefreesd en gehopperd om de strooisel laag te verwijderen en zo betere omstandigheden te creëren voor heidehabitats.
- In kader van de omvorming van monotoon naaldbos naar structuurrijk loofbos werden enkele naaldhoutpercelen (6,5 ha) in Blekerheide en Riebos gekapt. In het voorjaar van 2017 werd 5 ha terug aangeplant met zomereik,

wintereik en lijsterbes. Op een ander perceel van 1,5 ha werd spontane verbossing gestimuleerd. Daarnaast werd er langs de akker in Blekerheide een houtkant (van 0,7 ha) aangeplant met o.a. zomereik, veldesdoorn, lijsterbes, spork, kamperfoelie, brem en meidoorn.

- Afronding van de bestrijding van Amerikaanse vogelkers in Blekerheide en Struyvenbosch over een oppervlakte van 103 ha. De komende jaren zal er een bijkomende nazorg dienen te gebeuren.
- Plaatsen van 8,3 km raster rond de verschillende kerngebieden. Binnen deze rasters zullen schapen de heidegebieden begrazen, zodat boomopslag en intense vergrassing wordt tegengegaan.
- De monitoring van de broedvogels gebeurt door een traject 3 keer in het voorjaar af te wandelen en de verschillende soorten en aantallen te noteren. Voor de monitoring van dagvlinders zijn er 3 trajecten uitgestippeld. Deze trajecten werden in 2017 deels aangepast op basis van de uitgevoerde terreinwerken. In de zomer is plantenwerkgroep de Slobkousjes in Blekerheide ter plaatse geweest om te bekijken welke plantensoorten er al tevoorschijn komen. Er werden maar liefst een 90-tal soorten waargenomen, waaronder heel wat struikheide. De monitoring van de gladde slang gebeurt in samenwerking met RAVON, lokale vrijwilligers en studenten van Universiteit Hasselt en PXL. Er werd door Universiteit Hasselt gewerkt aan een populatie genetische studie, waarbij het DNA wordt onderzocht van gladde slangen uit het projectgebied en omliggende natuurgebieden in Nederland.
- In het najaar werd een socio-economische studie opgestart, in samenwerking met het Life+-project Most-Keiheuvel. De studie wordt uitgevoerd door Universiteit Hasselt en zal de belangrijkste ecosysteemdiensten van de gebieden kwantificeren.

Communicatie initiatieven

In 2017 werden ook heel wat communicatie-initiatieven genomen:

- Uitsturen van verschillende nieuwsbrieven.
- Organiseren van verschillende terreinwandelingen voor het brede publiek. Op 18/03 was er een gegidste wandeltocht voor 58 leden van de wandelclub Milieu 2000 van Lommel. Op 20/05 werd een wandeling over typische diersoorten georganiseerd in kader van het 25-jarig bestaan van Natura 2000 en Life+.
- Opmaak van een infowijzer met de typische dieren die in het projectgebied voorkomen. Het boekje in zakformaat bestaat uit steekkaarten met allerlei verrassende weetjes over de soorten.
- Uitwerking van kwartetspel en knuffeldieren voor kinderen, evenals de opmaak van een wandel- en fietskaart. Deze producten worden in 2018 werden gefinaliseerd en gelanceerd.

Figuur 11 - Infowijzer "Dieren aan het woord"

4.1.2 Interreg-project 2B Connect

Figuur 12 - Groeninrichtingen in het Kristalpark in Lommel

Bosland neemt deel als casus aan het Interreg V-project 2B Connect. Het project geeft een rechtstreekse invulling aan de Biodiversiteitsstrategie 2020 van de Europese Commissie: inzetten op de ontwikkeling van groene infrastructuur. Het project ontvangt € 3.000.000 verspreid over 19 partners. Van januari 2016 tot december 2018 zullen de verschillende partners over de hele grensregio Vlaanderen-Nederland projecten uitwerken rond biodiversiteit op bedrijventerreinen.

De Boslandgemeenten nemen samen met Nolimpark, SCR-Sibelco NV, VBM NV en het Agentschap voor Natuur en Bos deel om een aanzienlijke ecologische groeninrichting van hun bedrijventerreinen te realiseren. Stad Lommel neemt de trekkersrol op. Casus Bosland heeft een totaalbudget van € 700.000. Hiervan is € 350.000 gefinancierd door Europa (Interreg), € 195.000 door de partners, € 133.000 door ANB en € 12.000 door de provincie Limburg.

Nieuwe partners

In 2017 zijn er 2 extra partners toegetreden tot het project: Profel NV en Brabantia NV. Bij de verschillende partners werden terreinacties uitgevoerd. In Nolimpark werden rotondes heringericht tot reliëfrijke zones met wadi's. De bermen van Nolimpark en de gemeentewerf werden ingezaaid met een heischraal bloemenmengsel. De zuidoost groenbuffer langs de N71 en de A24 werd ontdaan van exoten en gebosmaaid. Bedrijf Profel is een omvormingsbeheer van haar terreinen gestart naar een heischraal grasland.

In Lommel werden verschillende beheerwerken uitgevoerd in Kristalpark en het aangrenzende parkgebied Meysterbergen ten voordele van de kommavlinder en andere doelsoorten. Er werd groenadvies gegeven aan verschillende bedrijven, samen met plant- en zaaigoed.

4.1.3 Ontsnipperingsplan Bosland

Ondanks de grote oppervlakte natuur en bos zijn er binnen Bosland plaatselijk, alsook met omringende natuurgebieden, belangrijke versnipperingsproblemen. Om deze versnipperingsproblematiek in kaart te brengen en vervolgens acties aan te reiken om de knelpunten op te lossen, werd in 2014 het 'Ontsnipperingsplan Bosland' opgesteld door studie bureau Technum. Alle 3 de gemeenten gaven in deze periode hun principiële goedkeuring wat wil zeggen dat ze zich engageren om aan het plan mee te werken.

Sinds 2014 werkt de projectcoördinator van het RSP-project aan contacten met verschillende betrokken partners en de realisatie van enkele ontsnipperingsinitiatieven. De moeilijkheid bij deze projecten is het zoeken naar de juiste samenwerkingsverbanden en de beschikbaarheid van budgetten om de projecten te kunnen financieren.

Wilddetectiesysteem Kamperbaan

Figuur 13 - In de buurt van de Kamperbaan leeft heel wat wild in de bossen

Het project dat in 2017 het verst gevorderd is, is de installatie van een wilddetectiesysteem op de Kamperbaan. Deze weg tussen Hechtel-Eksel en Leopoldsburg loopt dwars door het militair domein Kamp van Beverlo, wat ook een Europees beschermd natuurgebied is. De laatste jaren gebeuren hier heel wat aanrijdingen met wild, zoals ree en everzwijn. Om de verkeersveiligheid voor zowel mens als dier te verhogen, zal een detectiesysteem geïnstalleerd worden dat wilde dieren detecteert en vervolgens de bestuurders waarschuwt.

De eerder opgestelde visienota (2016) werd gebruikt om het project opnieuw leven in te blazen wat in 2017 leidde tot de opmaak en publicatie van het bestek voor installatie van een ecoraster met wilddetectiesystemen ter hoogte van wilddoorgangen. De uitvoering is gepland voor 2018. Vanuit het Vlaams parlement zijn er ook in 2017 verschillende parlementaire vragen gesteld, waaruit blijkt dat voor het pilootproject rond wilddetectie grote interesse is.

Ecoduct Kristalpark

Een ander ontsnipperingsinitiatief waaraan in 2017 actief werd gewerkt, is een ecoduct over de N71 in Lommel. De realisatie van een ecoduct over de N71 ter hoogte van industrieterrein Kristalpark III (KP III), ter creatie van een noord-zuid natuurverbinding die van belang is op Europees niveau, werd in Lommel voorgesteld en positief onthaald. Het industriegebied dat in 2017 door Natuurpunt werd aangekocht op KP III ter realisatie van een ecologisch volwaardige corridor, zette het dossier rond het ecoduct, dat aansluit op deze corridor, kracht bij.

Figuur 14 - N71 te Lommel (Beeld: Google)

Om de verkeersveiligheid en de efficiëntie van faunapassage over het ecoduct te verhogen, moet een zeker traject langs de N71 ook voorzien worden van een ecoraster. Daarnaast wordt best versterking van de ecologische noord-zuid verbinding voorzien door een natuurlijkere inrichting van de kanaaloever van het Kanaal van Beverlo. Een inrichtingsplan en ontwerp van een ecoduct over N71 en bijhorende maatregelen werd vervolgens opgesteld. Een conflict tussen ecoduct en een geplande windmolen zorgt verder voor een vertraging van de voortgang van dit dossier in 2017.

Ook het downsizen van de wegen Park der Lage Kempen en Hoeverdijk, samen 4 km weg dwars doorheen het bos, werd in 2017 terug opgepikt. Het idee van afsluiten van deze wegen voor gemotoriseerd verkeer, ter vermindering van de barrièrewerking van de weg op ecologisch vlak en ter opwaardering van het toeristisch-recreatief fietsnetwerk, is nu gekend bij stad Lommel en Agentschap Wegen en Verkeer (eigenaar van de weg). Echter onenigheid over en complexiteit van het overnamedossier van de weg (van AWW naar stad Lommel) zorgt voor een voorlopige opschorting van verdere uitwerking.

Naast plaatselijke ontsnippering, is door de situering van Bosland als belangrijke schakel in een Euregionaal natuurnetwerk, het ook van belang om de relatie met natuurgebieden over de grens heen te bekijken. In het ontsnipperingsplan wordt dan ook aangegeven dat er interessante relaties gelegd kunnen worden met gebieden in de Antwerpse Kempen en Noord-Brabant. Om hierop in te spelen, werd de versnipperingsproblematiek in de grensregio van de Kempen uitgelicht. Na een eerste aanzet in voorafgaande jaren, werd in 2017 beslist een studieopdracht uit te schrijven. Deze opdracht zal bestaan uit een inventarisatie- en cartografieopdracht gevolgd door een analyse van knelpunten en potenties voor een integrale streekontwikkeling in deze regio en ter realisatie van een ruimere beleidsvisie. In de loop van 2018 zal de studieopdracht worden gerealiseerd en zullen, opgehangen aan dit grotere beleidskader rond streekontwikkeling, projectaanvragen geschreven worden ondersteund door de nodige projectstructuren.

4.2 Herstel en instandhouding van de natuur in Bosland

4.2.1 Natuurbeheer openbare bossen

De werken die een ecologisch waardevolle bijdrage leveren aan biodiversiteit in Bosland werden in een tweede cyclus terug toevertrouwd aan de Winning in het kader van de Groenjobsubsidies.

De Amerikaanse vogelkers werd verder aangepakt in Winnerheide, Paardshaagdoornberg, Resterheide, Kattenbossenheide en in het Hobos. Het reguliere natuurbeheer in functie van diverse soorten werd consequent verdergezet om de mooie Boslandsoorten zoals de nachtzwaluw, gladde slang, kommavlinder, velparemoervlinder, boszandloopkever, lentevuurspin,... zich thuis te laten voelen.

Het inrichten van de heide en landduinen via de projecten Life+ ToGether en ISN In den Brand kenden een fantastische eindsprint richting finish medio 2018.

4.2.2 Natuur- en landschapsherstel door Parkrangers via RLLK

In het kader van dit project werken arbeiders uit de sociale economie, onder de regie van de Regionale Landschappen, intensief aan de verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap en onderhouden zij de wandelpaden en omgeving hiervan. Op die manier wordt bijgedragen aan de realisatie van een belangrijke maatschappelijke doelstelling: meer werkgelegenheid voor mensen uit de kansengroepen. Met een goede begeleiding slagen deze arbeiders erin hun talenten maximaal in te zetten voor een groener en mooier Limburg. Zo combineren we het sociale met het economische en het ecologische.

In nauw overleg met de gemeenten zet het RLLK haar uren arbeiders en regisseur in om werkzaamheden binnen de gemeenten uit te voeren. Het RLLK zorgt voor de volledige begeleiding van alle acties gaande van overleg, opmaak plan en nazorgplan, vergunningen indien van toepassing, planning en toezicht op de werken.

De werkzaamheden betreffen:

- Acties die de ecologische kwaliteit en de beeldkwaliteit van het landschap en de recreatieve routestructuren (wandelpaden) ten goede komen;
- Acties van eerste en/of éénmalige inrichting, zoals achterstallig onderhoud en andere landschap verbeterende werkzaamheden;
- Groenwerkzaamheden die niet reeds worden uitgevoerd. De extra inzet van sociale economie ploegen in het landschap mag m.a.w. niet leiden tot een verschuiving van bestaande middelen maar moeten minimaal zorgen voor behoud van arbeidsplaatsen in de sociale tewerkstelling.

De werken worden gesubsidieerd door het RLLK met de financiële steun van de provincie Limburg (provinciale SALK middelen) en Vlaamse SALK middelen. De drie Boslandgemeenten krijgen elk jaar 129 mandagen ter beschikking.

De belangrijkste uitgevoerde werken in 2017:

Hechtel-Eksel

- Onderhoud van de groene speelweefsels: dit zijn 6 locaties (totaal: 1,5 ha) die lokaal speelgroen bieden aan kinderen uit de buurt. De speelweefsels worden maandelijks onderhouden door o.a. het wieden van onkruid, maaien van gras, scheren van hagen en het oliën van de houten speelelementen.
- Onderhoud van het wandelgebied in Den Brand: controle van de routes (17 km) en desgevallend vervangen van bordjes, opruimen van omgevallen bomen, maaien en verwijderen van sluikestort...

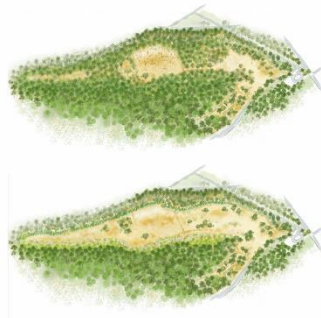
Lommel

- Onderhoud van de zaadboomgaard waar op termijn het zaad van 'Plant Van Hier' kan worden geoogst. Daarbij werd al het gras gemaaid rond de aanwezige bomen. Verschillende plaatsen werden gevrijwaard om nesten van de veldparelmoervlinder te sparen.
- Heidebeheer zoals verwijderen van vliegdennen en berkenopslag om de heide kansen te geven, en bestrijding van invasieve exoten in Einderheide.
- Recreatie: onderhoud wandelgebieden Lommel: controle van de routes en desgevallend vervangen van bordjes, opruimen van omgevallen bomen, maaien en verwijderen van sluikestort...
- Meysterbergen: nabehandeling exoten

Overpelt

- Beheer van gemeentelijke houtkanten: bestrijden van Amerikaanse vogelkers
- Onderhoud wandelgebieden: controle van de bewegwijzering en onderhoud van de wandelroutes Holven - 't Plat, Dommelvallei en Grote Hof - Hobos waarbij indien nodig bordjes werden vervangen, omgevallen bomen opgeruimd, gemaaid werd en sluikestort verwijderd werd.
- Beheerwerken Heesakkerpark: onderhoud van open heidepercelen door het maaien van bramen, het verwijderen van invasieve exoten, de opslag van bomen en groei van ongewenste grassen. Verder werden bosranden gecreëerd in het park die een de ecologische waarde van het park sterk vergroten.

4.2.3 Europees natuurherstel: duimen voor Landduinen 'In Den Brand'

Figuur 15 - De situatie voor en na de werken

Om de hoogste en mooiste landduinen van In den Brand in Hechtel-Eksel weer zichtbaar te maken sloegen het RLLK, het ANB en de gemeente Hechtel-Eksel de handen in elkaar. Over een brede strook van een 800 meter lang werden startend in november 2017 de oude zandduinen weer zichtbaar gemaakt. Zo worden de duinen van de Kamertstraat met de duinen van het militair domein verbonden en wordt het unieke Hechtelse landschap versterkt. De concrete inrichtingswerken worden gesubsidieerd via Investeringsubsidies Natuur (ISN). De subsidie bedraagt € 161.000, waarvan wordt 20% voorzien door de gemeente Hechtel-Eksel en 80% door het ANB.

Om de inwoners en bezoekers van In den Brand in te lichten waarom dit, toch wel ingrijpend, natuurherstel zal gebeuren en wat ze kunnen verwachten, werd een breed communicatieplan uitgewerkt.

Op de website www.indenbrand.be vinden mensen toekomstbeelden van het landduinproject, filmpjes van getuigenissen van 6 buurtbewoners, maar ook gedetailleerde achtergrondinformatie en filmpjes over de werken en de resultaten.

De werken worden in 2018 afgerond met een feestelijke opening.

4.2.4 Nachtzwaluwonderzoek door Tracing Nature

Figuur 16 - Het team van Tracing Nature aan de slag in Bosland

In 2017 werden 145 nachtzwaluwen gevangen in Limburg. Dit hoge aantal werd veroorzaakt door een hogere vangintensiteit ten opzichte van vorig jaar en de vangst van migrerende vogels (eind augustus).

Er werden 20 vogels uitgerust met GPS-loggers. Hiervan werden er 14 terug gevangen waarvan de loggers tussen de 500 en 1100 waarnemingen hadden gelogd. Daarnaast werden er 20 vogels uitgerust met radiozenders. Deze zenders werden gebruikt om broedlocaties op te sporen.

Verder werden er 2 vogels gevangen met GPS-loggers die de trekroute naar de overwinteringsgebieden hadden gemonitord. De resultaten van het onderzoek naar de ecologie van nachtzwaluwen worden geanalyseerd door onderzoekers van Universiteit Hasselt en worden regelmatig in artikels gepubliceerd.

5 Bosland, een open project

5.1 Zichtbaar en herkenbaar voor de mensen

5.1.1 Communicatiemiddelen Bosland

In 2017 heeft Bosland gebruik gemaakt van diverse communicatiemiddelen om de verschillende doelgroepen en communicatiedoelstellingen te behalen. De belangrijkste zijn:

- Websites
- Digitale nieuwsbrief en papieren nieuwsbrief
- Sociale media (Facebook, Instagram)
- Persberichten
- Papieren informatiedragers (ontdekkingskaart, informatiegids, flyers, posters,...)
- Advertenties op verschillende media
- Evenementen
- Vergadermomenten, informatiedagen

Websites

Figuur 17 - Homepage van Bosland.be

Bosland communiceert via de algemene website www.bosland.be en twee specifieke websites: Together For Nature www.togetherfornature.be en BosLab www.boslab.be.

Bosland.be

De algemene website is bezoekersgericht en geoptimaliseerd voor zowel desktop als mobiel, waardoor de inhoud steeds mooi gepresenteerd wordt voor bezoekers.

Bij de ontwikkeling werd aandacht geschonken aan webstandaarden waardoor deze ook sterk scoort in toegankelijkheid. De website promoot alle Bosland producten maar bevat ook heel wat gerelateerde informatie.

Bezoekersstatistieken:

- Totale paginaweergaven: 279.153
- Unieke bezoekers: 68.291 (waarvan 83% nieuwe bezoekers)
- Gemiddelde duur van een bezoek: 2min25

Togetherfornature.be

Bezoekersstatistieken:

- Totale paginaweergaven: 2.645
- Unieke bezoekers: 731 (waarvan 90% nieuwe bezoekers)
- Gemiddelde duur van een bezoek: 2min23

Sociale media

Facebook

Figuur 18 - Facebookpagina van Bosland

In maart (thema: op avontuur in Bosland), juli (thema: schatzoektocht het verloren kabouterdorp) en oktober (thema: Bosland top 10 - wedstrijd) heeft Bosland 3 campagnes gevoerd via Toerisme Limburg.

- Totaal aantal geplaatste items: 3
- Totaal aantal berichtimpresies van alle geplaatste items: 349.549

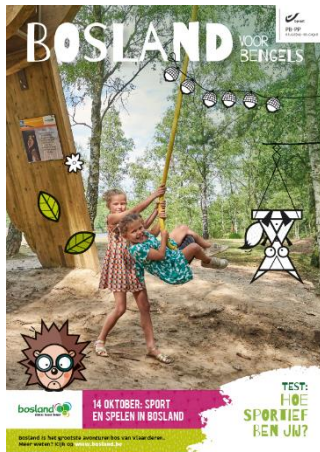
Het totaal aantal berichtimpresies van Bosland in 2017 op Facebook bedraagt daardoor 844.041.

Instagram

In 2017 startte Bosland ook met Instagram:

- Totaal aantal geplaatste items: 96
- Totaal aantal berichtimpresies: gegevens niet beschikbaar
- Totaal aantal volgers: 208

Publicatie Bosland voor Bengels

Figuur 19 - Cover van de Bosland voor Bengels

In 2017 werden twee edities van de nieuwsbrief uitgegeven. De opdracht voor de redactie, lay-out en druk werd gegund aan het bureau Pen & Peper. Er werd een vernieuwd concept voorgesteld met terugkerende rubrieken, zoals 'Heet van de dennenaald' en 'Bosbabbels'. De publicatie heeft een tweeledig doel om te informeren en om te sensibiliseren, en dit aan de hand kindgerichte teksten en spelletjes.

Beide edities werden, zoals geadviseerd door Connect in kader van het communicatie- en marketingplan 2.0, op naam van de kinderen die in Bosland wonen en tussen 4 en 10 jaar oud zijn, gestuurd. Daarbuiten werden bijkomende exemplaren verspreid via de toeristische diensten en logies.

De totale kostprijs van de volledige opdracht bedroeg € 10.395,20 en werd betaald via de gemeenschappelijke rekening van Bosland.

De verzending van de publicatie werd door de gemeenten zelf geregeld via stad Lommel en werd in het voorjaar betaald met de werkingsmiddelen van RSP project en in het najaar via de gemeenschappelijke rekening Bosland (€ 1.781,50).

Digitale nieuwsbrieven

In 2017 is Bosland gestart met het versturen van digitale nieuwsbrieven. Dit zorgt ervoor dat Bosland in staat is om mooi opgemaakte communicatie items rechtstreeks in de mailboxen van verschillende ontvangersgroepen te verzenden.

De belangrijkste ontvangersgroepen zijn:

- Algemeen: 687 ontvangers
- Ondernemers: 237 ontvangers
- Pers: 54 ontvangers

In 2017 werden in totaal 41 e-mailcampagnes verstuurd naar de verschillende ontvangersgroepen. Het openingspercentage van de e-mails ligt volgens het softwareprogramma Mailchimp ongeveer dubbel zo hoog als het industrie gemiddelde - wat toch aantoont dat de berichten van Bosland interessant zijn voor de lezers.

Bosland in de gemeentelijke infobladen

Het nieuws uit Bosland werd in 2017 ook aan de inwoners van Bosland gecommuniceerd via de gemeentelijke infobladen. In elke editie werd door het projectbureau, samen met de gemeentelijke communicatieambtenaren, een passende Bosland katern voorzien.

De belangrijkste realisaties, terreinwerken, nieuwe producten en activiteiten wordt in deze katern uitgelicht. Een overzicht van de onderwerpen in 2017

- Januari: Bosboomplantacties + Sociale media
- Februari: Trek dit jaar vaker de natuur in + Op stap in Bosland kalender
- Maart: Bosland hotspot voor wandelaars + Nieuwsbrief + Oproep Toerisme Lommel vrijwilligers
- April: Forest Senses feestweekend + Op stap in Bosland + 12 Gastheren + Wandelbox
- Mei: Family Fun For Kids + Boswerken
- Juni: Voorstelling Tree Gin + Opening hondenlosloopzone + Boomverkiezing In den Brand
- Juli: Nachtzwaluwsafari's + WWF Rangers + Zwerfvuil
- Augustus: Film in het bos
- September: Week van het bos
- Oktober: Week van het bos + Op stap in Bosland + Paddenstoelen artikel
- November: Bengelkaart
- December: Landduinherstel In den Brand + Bosland cadeautips

Figuur 20 - Bosland katern in het infoblad van Hechtel-Eksel

Samenwerking met WWF Rangers

Begin 2017 contacteerde WWF Bosland in verband met de mogelijke samenwerking binnen tak WWF Rangers. De leden van WWF Rangers (kinderen en jongeren) ontvangen bij hun lidmaatschap enkele keren per jaar de WWF Ranger magazine, een voordelenboekje en aantal exclusieve activiteiten. WWF Rangers heeft leden in heel Vlaanderen en Nederland.

De samenwerking tussen WWF Rangers en Bosland zorgt voor de versterking van de bekendheid. In 2017 werken volgende acties uitgewerkt:

- Bosland participeerde in het voordelenboekje van de leden met een bon voor een gratis Bosland boterhammendoos (waarde: € 4.95), af te halen bij Toerisme Lommel, en een bon voor 50% korting bij aankoop van de Bosland schatzoektochten (€ 3 i.p.v. € 6), bij Toerisme Lommel.
- Speciaal voor de WWF Rangers werd in de zomer een exclusieve Nachtzwaluw Safari georganiseerd in het Pijnven, onder leiding van Tracing Nature. Een uitgebreide reportage van de Safari werd opgenomen in het WWF Ranger magazine.
- WWF Rangers heeft een informatie- en speelstand voorzien op zondag 14 mei tijdens het feestweekend van Forest Senses.
- Op de website van WWF Rangers werd een partnerpagina over Bosland aangemaakt, met doorklik naar www.bosland.be
- Er werden afspraken gemaakt voor samenwerking tijdens de volgende jaren.

Overzicht van de belangrijkste pers- en mediaberichten

- 04/01 - De Week - Subsidies voor wandelnetwerk Bosland
- 15/02 - Het Belang van Limburg - Fietsen door de bomen
- 22/02 - Het Belang van Limburg - Ondernemers worden Bosland Gastheren
- 01/03 - De Week - Nieuw landmark in Noord-Limburg - Fietsen door de bomen
- 15/03 - De Week - De kindvriendelijkste wandeling getest en goedgekeurd
- 22/03 - Het Belang van Limburg - Dennen gekapt voor zeldzame komavlinder
- 22/03 - Het Belang van Limburg - Vuilnisbelt achtergelaten in Bosland
- 25/04 - Het Belang van Limburg - Bosland is voorbeeldbos volgens WWF
- 15/05 - Het Belang van Limburg - Inwoners kiezen welke bomen 'In den Brand' blijven
- 07/09 - Het Belang van Limburg - Peer treedt toe tot Bosland
- 06/10 - Het Belang van Limburg - Onthaasten in tijdelijke hutjes tussen de bossen - Bosland is decor voor proefproject met Slow Cabins
- 07/10 - Het Laatste Nieuws - 5 najaar wandelingen met een verhaal - Grootste avonturenbos voor kinderen
- 11/10 - De Week - Door de natuur kuieren op wieltjes - Midden in het bos
- 09/12 - Het Belang van Limburg - Landduinen na 80 jaar weer zichtbaar

5.1.2 Activiteiten en evenementen

In 2017 werden in Bosland verschillende evenementen georganiseerd. Eén evenement stak er echt boven uit: het feestweekend "Forest Senses" in Hechtel-Eksel.

Buitenspeeldagen (16 april)

- Hechtel-Eksel: Wegens mogelijk slechte weersvoorspellingen werd deze activiteit rondom de gebouwen van de basisschool georganiseerd, zo was het eenvoudiger om bij slecht weer uit te wijken naar een binnen locatie. Er werd kinderanimatie voorzien voor een 150-tal kinderen.
- Overpelt: In Overpelt vond de buitenspeeldag plaats in het wandelgebied 'Holven'. Naast grimmeren, springkastelen enz. waren er ook activiteiten waarbij kinderen aan bosbeleving konden doen, zoals boomklimmen, touwenparcours en pendule.

Forest Senses, Feestweekend in Bosland (12 mei)

Naar aanleiding van 10 jaar Bosland organiseerde de gemeente Hechtel-Eksel en Bosland samen nog een activiteit in 2017. Omwille van omstandigheden zijn de feestelijkheden rond 10 jaar Bosland in Hechtel-Eksel niet kunnen doorgaan in het feestjaar 2016. Ter gelegenheid van dit feestweekend werd er een mooie lounge tent geplaatst in het gebied In den Brand, ter hoogte van De Kamertstraat.

Tree Gin: nieuwe telg in het Boslandassortiment

Tijdens een After Work Lounge werd op vrijdag 12 mei 2017 de aftrap gegeven voor het feestweekend Forest Senses. Een 150-tal feestvierders was er getuige van de voorstelling van het nieuwste Bosland streekproduct: Tree Gin! Naast de klassieke jeneverbes bevat de Tree Gin een aantal verrassende ingrediënten uit Bosland. Paardenbloem en hondsdraf, bijvoorbeeld. Maar ook schapenzuring, een typische plant uit deze streek.

Op stap in Bosland? Op zaterdag 13 mei gingen een 45-tal geïnteresseerden mee op pad in de duinen van Hechtel. Ze leerden er over de fauna en flora van het gebied en natuurgidsen vertelden over de geplande landduinherstelwerken. Om 16u werd er door het gemeentebestuur van Hechtel-Eksel ism. enkele lokale

Figuur 21 - Bosland Tree Gin

hondenclubs de hondenlosloopzone In Den Brand geopend. Je kan er met je trouwe viervoeter terecht voor een toffe wandeling in het bos.

De mooiste bomen van In Den Brand: verkiezing!

Figuur 22 - Boomverkiezing in In den Brand

Om de hoogste en mooiste landduinen van Hechtel-Eksel weer zichtbaar te maken startten in de winter van 2017 duinherstelwerken. Hier en daar bleven karakteristieke bomen met een grillige vorm behouden. Daarom trokken 5 lokale verenigingen op zondag 14 mei het gebied in om de mooiste bomen te kiezen.

De kinderraad koos voor de "Gladde slangboom". Ook voor de buurtbewoners was de keuze snel gemaakt: in de "Camerter klimboom" kan je lekker klimmen. Voor de heemkundige kring viel de keuze op de 100-jaar oude den de "Fonteinboom". De milieuraad en het Bosland natuurplatform koos de "Dolle Minaboom", een scheefgegroeide zeeden. De jeugdraad koos uiteindelijk voor een jonge eik met wijde

takken - later omgedoopt tot "Jeugdboom". Afsluiten werd door de deelnemers gedaan met een drankje en gezellige babbel in de speciaal ingerichte bosbar.

Forest Fun For Kids: prachtige familiedag in de duinen

Figuur 23 - Kinderen hebben plezier tijdens Forest Fun For Kids

Met maar liefst 1000 bezoekers waarvan zo'n 300 kinderen was Forest Fun for Kids een schot in de roos! Een dag vol fun om u tegen te zeggen.

Kinderen, ouders en aanverwanten genoten er van een speciale schatzoektocht, spannende verhalen in het bos, make-up sessies, de bubbelcaravan en onderwaterwereld, een pony om te knuffelen, sleeën achter een boerenpaard, de boze wolf en roodkapje, de WWF-Rangers stand, ...

Afsluiten kon met een lekker drankje of ijsje in de knappe bosbar. Als kers op de taart ontvingen alle kinderen nog leuke geschenkjes aan de Boslandstand.

Walk the Lyme event (5 juni)

Walk the Lyme ging door op het domein Pijnven en het domein van de Camping Lage Kempen. Deze activiteit werd georganiseerd door Fifty-one Club Noord-Limburg en Fifty-one Club Puur, Time for Lyme VZW, de Lage Kempen en de gemeente Hechtel-Eksel.

Het programma zag er als volgt uit:

- 6u tot 15u: wandeltochten (4 - 8 - 12 - 20km) met ongeveer een 1000-tal deelnemers
- 10u en 13u30: Paardrijtocht met koetsen, 2 sessies van telkens 2u met tussenstop met brunch aan de trepkenshoeve, een 60-tal deelnemers
- 13u: Mountainbikewedstrijd, een 4-uren challenge met +/- 15 teams van 4 personen
- Vanaf 11u waren er ook muzikale optredens, een kinderwandeling en andere kinderactiviteiten op de picknick weide van Pijnven.

In totaal zijn er die dag ongeveer een 3000 mensen langs gekomen.

Film in het Bos (26 augustus)

Op 26 augustus 2017 vond een Film in het Bos voorstelling plaats in het Heesakkerpark in Overpelt. De film 'Gus' trok een 120-tal bezoekers. Gemeente Overpelt organiseerde deze voorstelling samen met Bos+ en Gezinsbond. De totale kost bedroeg € 1.023,66.

Week van het Bos (14 oktober)

Met 'sport in de natuur' als centrale thema werd op zaterdag 14 oktober aan de sportterreinen in Eksel het Boslandse Week van het bos evenement georganiseerd. In samenwerking met de sportdienst van gemeente Hechtel-Eksel en andere organisaties werd een gevarieerd programma uitgewerkt met o.a. initiaties NIA, mountainbiken en oriëntatielopen, vertellingen in het Bostheater, workshops en avontuurlijke activiteiten zoals boogschieten, klimmuur, touwenparcours en pendule.

Enkele honderden bezoekers zakten af tussen 9 en 16 u en namen deel aan een of meerdere activiteiten. De kosten van het evenement werden gedragen door het ANB en gemeente Hechtel-Eksel.

Figuur 24 - Boomklimmen tijdens de Week van het bos

5.2 Beleefbare natuur

5.2.1 Educatieve pakketten 'Vegers voor Vlinders' en 'Op zoek naar de geitenmelker'

Het beheercomité Bosland besliste om ook in 2017 de educatieve pakketten 'Vegers voor Vlinders' en 'Op zoek naar de geitenmelker' via Werkgroep ISIS 100% te financieren vanuit de gemeenschappelijke rekening. Daardoor kunnen beide pakketten aan de scholen binnen Bosland gratis aangeboden worden, binnen de beschikbare capaciteit van de gidsen bij Werkgroep ISIS.

Wegens omstandigheden bij Werkgroep ISIS konden beide activiteiten niet doorgaan in 2017. Het beheercomité Bosland gaf akkoord dat deze verschoven worden naar het voorjaar 2018.

5.2.2 Kalenderwandelingen en Nachtzwaluwsafari's

In 2017 stonden verschillende wandelevenementen op de agenda. Deze activiteiten zijn een organisatie van Bosland ism. een van onze partnernatuurvereniging Natuurpunt Hechtel-Eksel, Natuurpunt Noord-Limburg en Tracing Nature. De deelname is gratis voor bezoekers.

- 05/02: Op stap in Bosland: Grote Nete, Grote Pracht!
- 05/03: Op stap in Bosland: Witteren in de Watering
- 17/04: Op stap in Bosland: Marcheren in de Hechtelse heide
- 20/05: Dieren aan het woord - begeleide natuurwandeling (Life+)
- 09/06: Nachtzwaluwsafari I
- 11/06: Op stap in Bosland: Dwalen in de voetsporen van drossaard Clercx
- 07/07: Nachtzwaluwsafari II
- 08/07: Nachtzwaluwsafari III (voor WWF Rangers)
- 17/09: Op stap in Bosland: Het Kattenbos vroeger en nu
- 01/10: Op stap in Bosland: Klimaatopwarming, ver van mijn bed?
- 29/10: Op stap in Bosland: Wondere paddenstoelenwereld

Figuur 25 - Deelnemers van de Boslandwandeling in de Hechtelse Heide

In totaal namen maar liefst 478 wandelaars deel aan deze wandelingen: een nieuw record voor Bosland.

5.2.3 Samenwerking Center Parcs - Belevingsbox Vossemere

Figuur 26 - Zicht op de Bosland Cabana in de Market Dome in Vossemere

Ook in 2017 werkte Bosland nauw samen met Center Parcs. Zo werd er op regelmatige basis overlegd met de Vossemere over verschillende initiatieven.

Op 7 september werd een Bosland informatiesessie georganiseerd aan de medewerkers van Erperheide en Vossemere in het wandelgebied Resterheide. Ook maakten in 2017 minstens 33.400 gasten van Vossemere een uitstap naar het wandelgebied Sahara (ten opzichte van 28.794 het jaar ervoor).

5.2.4 Nieuw: Sahara Expeditie

Figuur 27 - Deelnemers van de Sahara Expeditie

Op 19 december werd een gloednieuwe belevingswandeling voor kinderen van 6 - 10 jaar voorgesteld: de Sahara Expeditie. Onder leiding van een speciale Boslandgids kunnen kinderen vanaf nu op speurtocht in de leefwereld van Zeno de Zandloopkever in de Lommelse Sahara.

Onderweg beleven ze het gebied op een nieuwe manier via toffe opdrachten, spelletjes, actie en avontuur. Deelnemers vervullen tijdens de Expeditie een geheime opdracht en naar het schijnt ligt er ook een schat begraven...

Een 100-tal kinderen uit 6 Boslandklassen uit Lommel, Hechtel-Eksel en Overpelt mochten op 18 en 19 december in avantpremière de Sahara Expeditie beleven. De Boslandpartners

rekenen erop dat vanaf 2018 heel wat jeugdgroepen, scholen maar ook families op speurtocht in de Sahara zullen trekken.

Een Sahara Expeditie plannen kan na een reservatie via www.bosland.be. De deelnameprijs is €5 per persoon. Deelname kan in samenstellingen van minimaal 4 en maximaal 20 personen.

Er werden 6 speciale gidsen opgeleid om de Sahara Expeditie te begeleiden:

In 2018 werkt het projectbureau aan de ontwikkeling van de Pijnven Expeditie.

5.2.5 Dag van de Gids

Figuur 28 - Aanwezigen tijdens de "Dag van de Gids"

Op 6 april 2017 werd door Bosland een "Dag van de Gids" in 't Pelterke in Overpelt georganiseerd. Een 40-tal geïnteresseerde gidsen, ambassadeurs en partners daagden op: een mooie opkomst.

Aan de genodigden werd een overzicht gepresenteerd van de nieuwste ontwikkelingen in Bosland, werd de gloednieuwe informatiebrochure voorgesteld en werd het plan van aanpak rond de gidsenwerking van Bosland voorgesteld.

Aansluitend kregen de genodigden de mogelijkheid om te netwerken.

5.3 Uitnodigen tot initiatief

Bosland hecht veel belang aan een maximale betrokkenheid en inbreng van de lokale bevolking, belanghebbenden en van publieke en private partners. Op basis van de ervaringen wordt de participatiestructuur verder uitgebouwd en veranderd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de drie evenwaardige kamers voor duurzame ontwikkeling:

- ecologische kamer;
- economische kamer;
- sociale kamer.

5.3.1 Ecologische kamer

Platform Fauna en Flora

In het verleden bestond het Platform Fauna en Flora enkel uit infomomenten waar lopende natuurprojecten binnen Bosland werden toegelicht aan beheerders en vrijwilligers. Het is de bedoeling dat dit verder wordt gezet, maar sinds 2016 werd een nieuwe dimensie gegeven aan het platform in de vorm van veldexcursies. Op 5 augustus vond er een vlinderdag plaats, waarbij een vlinderspecialist van de Vlinderstichting (NL) toelichting heeft gegeven over verschillende bijzondere soorten. Op 3 verschillende locaties werd er met een groep vrijwilligers op zoek gegaan naar deze vlinders.

Op 12 december werd er een bijeenkomst georganiseerd, waarbij diverse sprekers een toelichting kwamen geven over verschillende studies/projecten in Bosland: wilddetectiesysteem Kamperbaan, éénmalige inrichtingswerken Riebos-Blekerheide, oproep vlindermonitoring Life+ TOGETHER, Schuilenwijer (Resterheide) na het Life+-project, Life-project knoflookpad, de Watering als Unesco-erfgoed, en studenten aan het werk in Bosland.

Samenwerking met natuurverenigingen

Om de samenwerking met de natuurverenigingen te versterken bestaan naast het Platform Fauna en Flora nog twee andere vormen van bijeenkomsten: het afstemmingsoverleg en een dossier specifieke bijeenkomst. Het afstemmingsoverleg geeft de natuurverenigingen en de beheerders actief binnen Bosland een platform waarop beheerdossiers toegelicht en besproken kunnen worden. De afstemming qua timing en aanpak is hierdoor mogelijk. Het afstemmingsoverleg heeft als doel een overzicht te geven van de lopende dossiers om de kansen zichtbaar te maken. In 2017 werd er op 20 oktober een afstemmingsoverleg georganiseerd. Het dossier specifieke overleg wordt ad hoc samengeroepen waar kansen zich voordoen. Dit overleg heeft in 2017 plaatsgevonden in het kader van het ISN project In den Brand, het LIFE+project TOGETHER en het Interreg project 2BConnect.

5.3.2 Economische kamer

Ondernemersplatform

Het ondernemersplatform, ook wel Bosland Safari, werd in 2017 verder ingezet als informatie- en communicatiemiddel. Zowel in het voorjaar als in het najaar was dergelijk moment voorzien voor de toeristisch-recreatieve ondernemers binnen Bosland.

De Bosland Safari in het voorjaar ging door bij jeugdverblijf De Winner. Na een algemene uitleg van Bosland en een bespreking van vragen van de ondernemers werd de groep opgedeeld en kon men deelnemen aan 6 verschillende workshops:

Figuur 29 - Deelnemers van de Bosland Safari bij aanvang van de natuurwandeling

- Johan Maesen lichte de Tv-serie Gina & Chantal toe en gaf aan dat ook dit mogelijkheden heeft voor de ondernemers.
- Isabelle Schorpion ging dieper in op de kracht van het gastheerschap, een netwerk in combinatie met kennis.
- Werner Callebaut gaf een "Bier- en Chocoladetasting" welke ook te boeken is via Toerisme Lommel. Enkele unieke combinaties van brouwerij Amal en exclusief geselecteerde pralines van chocolatier Koen Ulenaers werden geproefd.
- Carine Van Gerven stelde het programma van het Internationaal Fotofestival te Overpelt 'Lens op de Mens' voor.
- Wim Coemans van Coemans.com had enkele handige tips over facebook als bedrijfspagina, alsook op welke manier je best reageert als er klachten komen op je facebookpagina.
- Jeroen Clerix noteerde dan weer hoe we de ontdekkingskaart van Bosland aantrekkelijker kunnen maken en nog functioneler kunnen inzetten als werkinstrument voor de toerist en de ondernemer.

Na de workshops was er een wandeling georganiseerd naar het Hobos onder begeleiding van Henri Naus van de Heemkundige kring, welke meer uitleg gaf over de geschiedkundige rijkdom van dit domein.

6 november 2017 was het tweede ondernemersplatform voorzien. Dit vond plaats in de UGC cinema te Lommel. Hier werd kort de nieuwe Bosland contactpersoon voor ondernemers voorgesteld, Caroline Geys. Waarna er een sneakpreview werd gegeven van de TV-serie Gina & Chantal met bijhorende toelichting van Pieter Nolf van Silvester Productions. Eveneens kregen we al een eerste blik op de infomercial welke naar aanleiding van de TV-serie is ontwikkeld om Bosland te promoten.

Het interactief moment omvatte een aantal infopunten met volgende thema's:

- Inhoudelijke suggesties voor de Boslandsafari
- Info over het nieuwe logiesdecreet
- Toelichting project Fietsen door de Bomen
- Toelichting project Wandelknooppuntennetwerk
- Informatie over Tips voor Fietsers

Figuur 30 - Deelnemers overleggen over het wandelknooppuntennetwerk

Jeroen Clerix gaf tot slot nog een korte uitleg over de nieuwe Bosland Bengelkaart. Met deze kaart krijgen kinderen, aan de hand van het Grote Bosland Bengelospel, een overzicht van alle leuke plekjes en avonturen in Bosland. Eveneens staan er op de achterzijde leuke opdrachten, spelletjes en weetjes op.

Een korte samenvatting van de verschillende momenten werd telkens verstuurd naar de ondernemers in de vorm van een nieuwsbrief. De behaalde info uit de workshops werd meegenomen in de werkgroep ondernemen, die dan werden vertaald naar concrete actiepunten.

5.3.3 Sociale kamer

Belanghebbenden en doelgroepen worden in de sociale kamer gericht geïnformeerd en gesensibiliseerd. Hier krijgen mensen ook nadrukkelijk de kans tot eigen inbreng. In de sociale kamer krijgen groepen zoals de lokale bevolking en toeristen een stem. Ook in 2017 werden deze doelgroepen wanneer dit mogelijk was betrokken bij de lopende initiatieven. Zo werden de lokale bevolking, jeugdbewegingen en natuurverenigingen sterk betrokken bij het landduinherstel van In den Brand. Werden er informatiewandelingen georganiseerd in het kader van het Life+Together project en werd er volop ingezet op een gidsenwerking met lokale ambassadeurs. Ook de ondernemers werden als Bosland ambassadeur op de hoogte gehouden en betrokken om op hun beurt Bosland mee uit te dragen.

5.3.4 Grensoverschrijdende samenwerkingen

Interreg 2B Connect

Bosland neemt deel als casus aan het Interreg V-project 2B Connect. Het project geeft een rechtstreekse invulling aan de Biodiversiteitsstrategie 2020 van de Europese Commissie: inzetten op de ontwikkeling van groene infrastructuur. Dit is een belangrijk middel om zoveel mogelijk natuur te handhaven en te verbeteren. De Europese Commissie benadrukt daarbij het belang van samenwerking met en tussen bedrijven. Het project verspreid zich over de hele grensregio Vlaanderen-Nederland.

5.3.5 Uitbreiding Bosland met stad Peer

In 2017 werd door Bosland werk gemaakt van de toetreding van stad Peer tot Bosland. De belangrijkste momenten door het jaar waren:

- **Startoverleg:** Op 7 februari 2017 werd het eerste startoverleg georganiseerd, op zowel ambtelijk als beleidsniveau. Tijdens dit overleg werden een aantal werkpakketten en timings vastgelegd. Deze besproken thema's zijn: perimeter, terrein visibiliteit en investeringen korte termijn, communicatie naar de bevolking en de stakeholders, organisatiestructuur en governance lange termijn
- **Beheercomité:** Op het beheerscomité van 5 september 2017 werd de stand van zaken rond de toetreding van Peer tot Bosland goedgekeurd. De acties bestonden uit: agendering gemeenteraadsbeslissing (statuten, afbakening, masterplan, toelichtingsnota), personeelsinzet, realisaties in 2018, realisaties in 2019, groenjobs, statuten, ... Ook de afbakening van het nieuwe Bosland werd besproken.
- **Gemeenteraadsbeslissing:** Tijdens de Peerse gemeenteraad van 13 september 2017 werd de toetreding van Peer tot Bosland goedgekeurd.
- **Werkvergadering:** Tijdens een werkvergadering op 6 oktober 2017 werd de bijdrage aan de gemeenschappelijke rekening Bosland, andere budgetten, de communicatiestrategie, de vertegenwoordiging van Peer in overlegmomenten, de periodieke publicatie Bosland voor Bengels en enkele variapunten besproken.
- **Brainstormsessie:** op 18 november 2017 organiseerden de Boslandpartners onder begeleiding van een extern procesbegeleider een brainstormsessie om tot een opdrachtschrijving te komen voor een nieuwe communicatieopdracht. De belangrijkste output werd samengevat in deze thema's: perimeter, natuur en landschap, communicatie, nieuwe verhaal: Bosland-Peer. Op basis van de output van de brainstormsessie werd door het projectbureau een opdrachtschrijving geformuleerd voor de opdracht "Communicatie- en marketingstrategie Bosland-Peer".

Figuur 31 - Zicht op de markt in Peer

6 Bosland als toeristisch-recreatieve attractiepool

6.1 Toeristisch-recreatieve ontsluiting en onthaal

6.1.1 Toegangspoorten Bosland

Park de Soeverein te Lommel

De toekomstige hoofdpoot Bosland te Lommel situeert zich ten oosten van het gebied de Lommelse Sahara en ten noordwesten van het centrum van Lommel ter hoogte van het derde platform van het Park de Soeverein. In het masterplan voor het Park de Soeverein, dat werd opgemaakt en goedgekeurd in 2010, is er ruimte voorzien in het park voor sport, natuur en vrije tijd.

Met het oog op de ontwikkeling van een hoofdonthaal punt Bosland ter hoogte van het derde platform van het Park De Soeverein te Lommel, dient een RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan) opgemaakt te worden. In kader hiervan werd een plan-MOBER afgerond en goedgekeurd in 2011. Vervolgens werd een milieueffectrapport (MER) opgemaakt om de effecten op het milieu te bestuderen. Dit rapport werd in 2015 goedgekeurd door de dienst MER.

In 2016 zijn er stappen ondernomen om het effectieve RUP te realiseren. Er werd een eerste ontwerp-RUP voorgesteld door het studiebureau Tritel (Technum-Tractebel), momenteel Creosum genaamd. Nadien vonden overlegmomenten plaats met betrokkenen, zoals NV de Scheepvaart en Scholencampus Zonneweelde. Op basis van deze informatie werd het ontwerp-RUP aangepast. De hele procedure om tot een uiteindelijke RUP aanpassing te komen lag in 2017 tijdelijk stil aangezien eerst de aanvraag tot ven-opheffing diende te gebeuren. Uiteindelijk werd deze ook weer hervat.

De Grote Hof te Overpelt

In juni 2012 kocht het ANB de site van de Grote Hof in Overpelt en zette daarmee een nieuwe stap in de ontwikkeling van Bosland. De Grote Hof dient ontwikkeld te worden als de Overpeltse hoofdpoot naar Bosland.

Deze site werd aangeduid omwille van de uitstekende ligging en bereikbaarheid, en de rijke geschiedenis. Niet alleen voor site De Grote Hof maar ook voor de sites van De Winner en het Napoleonstrand, stelde het ANB en de gemeente Overpelt studiebureau Antea aan voor de opmaak van een GRUP. Voorgestelde bestemmingswijzigingen zijn:

- De Grote Hof: recreatie;
- Napoleonstrand: natuur;
- De Winner: regulariseren van bestaande toestand m.b.t. jeugdkamperen.

Figuur 32 - Het hoofdgebouw van De Grote Hof in Overpelt

Wanneer eind 2015 een akkoord werd gevonden voor de aankoop van het Napoleonstrand kon de RUP-procedure, die enige tijd stil had gelegen, hervat worden. 14 juli 2016 werd het RUP goedgekeurd waarna men in 2017 op zoek kon gaan naar mogelijke investeerders. Vele gesprekken werden gevoerd maar voorlopig zonder resultaat.

Het Pijnven te Hechtel-Eksel

De geselecteerde site voor de toekomstige ontwikkeling van het hoofdonthaal te Hechtel-Eksel situeert zich ter hoogte van het Pijnven. Deze site in het noordwesten van de gemeente is gelegen in de kern van Bosland. De opdracht voor de opmaak van een inrichtingsvisie en bijhorend plan van aanpak voor de site werd in 2013 afgerond.

Om deze visie planologisch te verankeren, dient er een RUP opgemaakt te worden. Er werd gekozen om, naast de site van het Pijnven, een bijkomend vooronderzoek naar verschillende recreatieve sites uit te voeren. Het doel van dit vooronderzoek is om voor deze sites een analyse op te stellen en op basis hiervan een keuze te maken of en hoe deze ontwikkeld kunnen worden in kader van Bosland. De meest geschikte sites kunnen vervolgens meegenomen worden in de RUP-procedure.

In februari 2016 werd de gunningsprocedure afgerond en werd de opdracht voor de opmaak van het RUP gegund aan studie bureau Creosum. In april en mei vonden de eerste overlegmomenten plaats en werd er tevens een bezoek gebracht aan de verschillende sites. In juni werden alle actoren uitgenodigd op een persoonlijk gesprek zodat zij hun visie, kansen en bekommernissen konden aangeven. Deze input werd verwerkt tot een eerste voorstel van de visie en samenhang van de verschillende geselecteerde gebieden. In 2017 werden de onderhandeling verder gevoerd om onder andere goede corridors te vinden tussen Pijnven en het militair domein.

LSM-project 'Park Meysterbergen: Masterplan uitbouw Bosland'

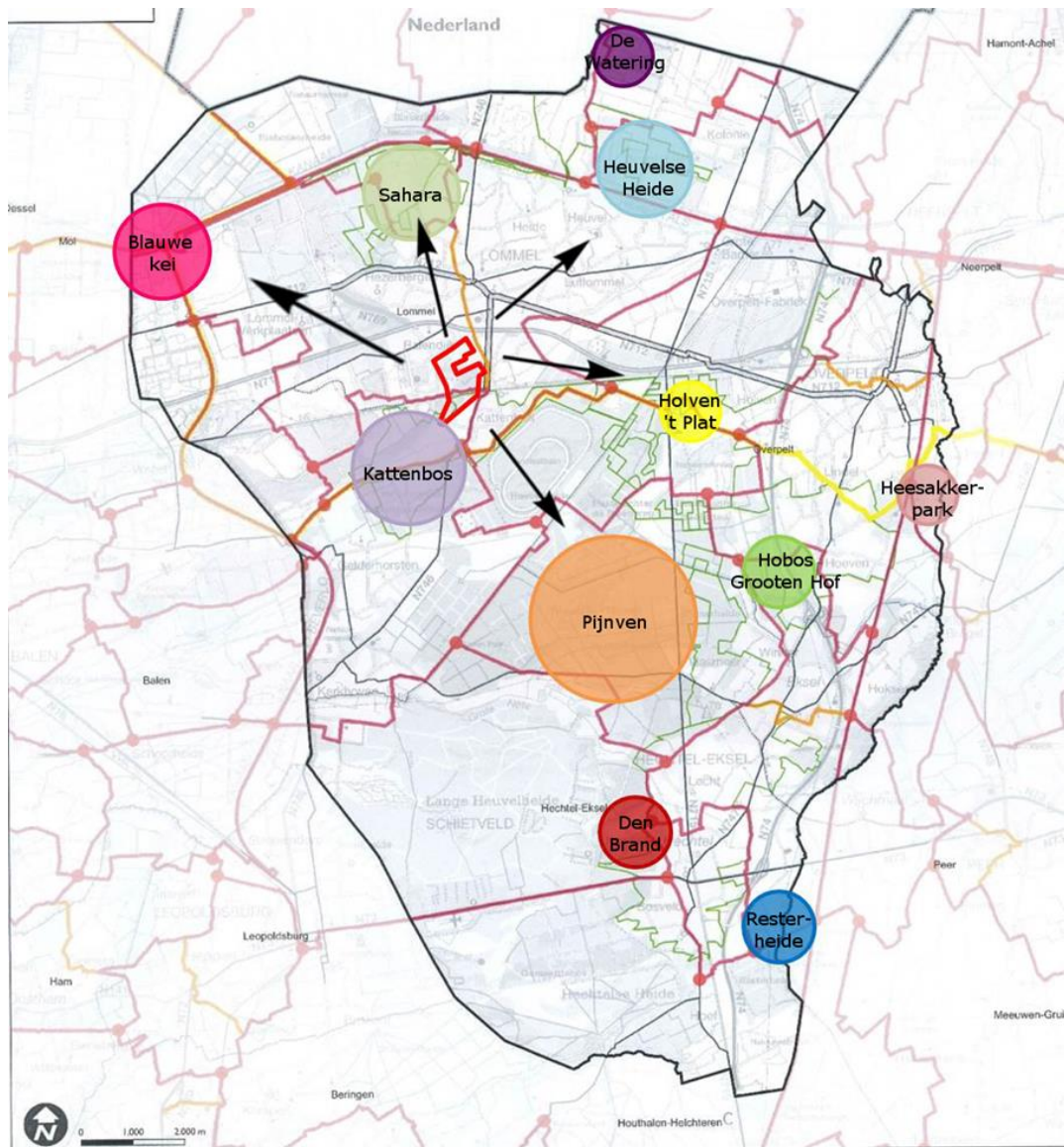
Figuur 33 - Beeld van het gebied Meysterbergen in Lommel

Eind 2017 keurde Limburg Sterk Merk (LSM) het door Lommel ingediende project rond het gebied Meysterbergen goed. Meysterbergen is een verborgen groene parel met 30 hectare aan zandlandschappen met duinen, naaldbossen en heide. Het gebied ligt op een boogscheut van het bruisend hart van Lommel, centraal in Bosland en wordt doorkruist met het Limburgs fietsroutenetwerk en het toekomstige wandelknooppuntennetwerk van Bosland.

Ondanks dat het gebied vandaag de dag functies vervult als groene long en recreatieve verbindingzone, is de bovenlokale kracht van het gebied nog onderbenut. De zone rond het station van Lommel zou zich, gezien de strategische ligging, perfect lenen voor de ontwikkeling tot startpunt voor fietsen en wandelen in Bosland met daaraan gekoppeld een bijzondere beleving. Met behulp van LSM-middelen wil stad Lommel volgende potentiële ontwikkelingen in eerste instantie onderzoeken en één of enkele haalbare initiatieven realiseren:

- een uitvalsbasis voor zachte weggebruikers realiseren waar zowel toeristisch als woon-werk combimobiliteit gestimuleerd en gefaciliteerd worden
- een startpunt creëren voor de ontdekking van de Boslandkernen en een gepaste aansluiting op wandel- en fietsnetwerken in Bosland voorzien in alle windrichtingen
- belevingsvolle elementen zoals een lichtgevend fietspad, fietsen door het zand en/of tussen een schaapskudde introduceren
- de omgeving van de NMBS-halte inbedden in een duinen- en heidelandschap typisch voor de streek met grote aantrekkingskracht voor pendelende toeristen en recreanten
- zorgtoerisme.

Het project zal van start gaan op 1 juni 2018 en een looptijd van 3 jaar hebben. Een coördinator is voorzien voor de eerste 18 maanden van het project (tot december 2019). Deze coördinator staat in voor het opmaken van een masterplan voor het gebied op zich alsook voor het opstellen van een visie voor ontsluiting van dit gebied ten voordele van heel Bosland.

Figuur 34 - Ligging van het projectgebied Meysterbergen (rode afbakening) binnen het grondgebied van Bosland met aanduiding van fietsroutes (gekleurde lijnen) en in relatie tot de belangrijkste toeristische ontwikkelingen in Bosland (gekleurde bollen).

6.1.2 Zoektocht naar investeerders voor de hoofdoorten Bosland

Naar aanleiding van de marktanalyse die werd uitgevoerd door Horecapartners, werd in 2016 nog de opdracht gegeven aan het architectenbureau Creosum om dit te vertalen naar een ontwerpend onderzoek. Deze studie werd in 2017 afgerond. Hieruit kwam een ontwerp naar maximale bebouwing en invulling. Bijkomend werd een rendementsstudie van Horecapartners uitgevoerd die eveneens beëindigd werd in 2017.

Group Freestone werd op hun beurt gecontacteerd door Natuurinvest om te kijken naar de mogelijke verbeteringen aan de nutsvoorzieningen. Zowel wat betreft waterleiding, riolering als elektriciteit zullen er nog kosten dienen gemaakt te worden bij een mogelijke invulling door investeerders.

Een aantal eerste contacten met mogelijke investeerders werden gelegd. Echter nog zonder concreet resultaat. In november 2017 werd er door Natuurinvest dan ook een eerste voorstel gedaan naar communicatieplanning.

6.1.3 Subsidie 'Natuur in je Buurt' voor herinrichting startlocatie Kattenbos

In 2016 werd door stad Lommel een subsidiedossier voor de herinrichting van de oude molenomgeving in Kattenbos ingediend bij het Natuur in je Buurt-programma van ANB. Het dossier kreeg een subsidie van € 50.000 toegekend. De site

wordt het nieuwe startpunt voor wandelingen in een groene omgeving van bossen en heide en een nevenpoort van Bosland. De site zal heringericht worden binnen de huisstijl van Bosland, met een picknickplek en speelelementen voor kinderen. Op de plek waar de molen van Kattenbos stond zal een vlinderkunstwerk komen als symbool voor vlinderstad Lommel. De voorbereiding (zoektocht naar kunstenaar, ontwerp, prijsvraag...) is uitgevoerd in 2017. Uitvoering en officiële opening zijn voorzien in het voorjaar van 2018.

6.1.4 Routestructuren Bosland

Wandelroutes: resultaten wandeltellers

Figuur 35 - Wandelaarts op het wandelnetwerk van Bosland

Binnen Bosland worden er door RLLK, Bosland en Toerisme Limburg metingen uitgevoerd naar het aantal wandelaars (RLLK/Bosland) en fietsers (Toerisme Limburg).

Zo werden er maar liefst 351.274 wandelaars geteld in de verschillende Bosland wandelgebieden. In 2017 vonden in vergelijking met 2016 4% meer mensen de weg naar de prachtige Boslandnatuur. De stijging is het grootste in de Lommelse Sahara: van 91.402 in 2016 naar 110.958 getelde wandelaars in 2017. Ook (vaak internationale) gasten van Center Parcs De Vossemeren weten steeds meer de weg naar Bosland te vinden.

Periode	Locatie	Tellingen
2017	Center Parcs	33 400
2017	Grote Hof	5 582
2017	Hobos	3 636
2017	Holven	12 971
2017	Huis van de Vrede	38 177
2017	Pijnven	9 494
2017	Toren Sahara	23 601
2017	Dommelvallei	28 193
2017	Heuvelse Heide	8 915
2017	Sahara	110 958
2017	Resterheide	25 033
2017	In den Brand	19 270
2017	Kattenbos	25 443
2017	Hoksent-Molhem	6 600
Totaal		351 274

Fietsroutes: resultaten fietsteller

Binnen Bosland werden fietsers in 2017 op 1 locatie gemeten via de fietsteller van Toerisme Limburg. Deze is gelegen tussen knooppunt 231 en 546 langs het kanaal Bocholt-Herentals ter hoogte van de voetgangersbrug in de Sahara. In 2017 werden hier in totaal 235.969 fietsers geteld. De evolutie hiervan is niet gekend aangezien dit een verplaatste teller behelst.

6.1.5 Subsidie Wandelnetwerk Bosland

Bosland ontving in het kader van het Impulsprogramma “Fiets -en wandelnetwerken” van Toerisme Vlaanderen een subsidie van € 205.163 voor de aanleg van een kwaliteits- en belevingsvol wandelnet van voldoende omvang door de aaneenschakeling van de bestaande wandelroutes en uitbreiding naar nieuwe gebieden met behulp van knooppunten. Zo krijgen wandelaars meer mogelijkheden en kunnen de natuurlijke- en belevingstroeven nog meer met elkaar verbonden worden.

Doelstellingen:

- Ontwikkelen van een wandelnetwerk, ook in een zone waar nog geen netwerk ligt.
- Nog meer inzetten op beleving, familievriendelijk en kindvriendelijk
- Toeristisch ondernemerschap stimuleren
- Aantrekken van nog meer internationale wandelaars/toeristen

Het wandelnetwerk is een mooi product om toeristisch te vermarkten en Bosland heeft de intentie de kwaliteit van de wandelpaden hoog te leggen. Daarom worden de paden in het knooppuntnetwerk opgenomen waarbij de beleving voor de wandelaar zo hoog mogelijk is en toeristische bezienswaardigheden, attracties en toeristisch onthaal optimaal geïntegreerd worden in de wandeltrajecten.

6.2 Verhogen van de toeristische beleving door middel van producten

6.2.1 Bosland producten

Bosland heeft een uitgebreid gamma van “producten”, gaande van materiële producten tot producten welke ervoor zorgen dat Bosland op een nieuwe manier beleefd kan worden. Onderstaand lijsten we graag op rond welke producten in 2017 gewerkt werd. Sommige hiervan zijn reeds gerealiseerd anderen worden verwacht in 2018 op punt te staan.

Tree Gin

Sinds 12 mei 2017 heeft Bosland er een nieuw streekproduct bij: Tree Gin met als baseline “Taste Nature”. De Korhaan laat je met deze gin letterlijk proeven van de natuur. Naast de klassieke jeneverbes bevat de Tree Gin een aantal verrassende ingrediënten uit Bosland; paardenbloem en hondsdraf maar ook schapenzuring, een typische plant uit deze streek.

6.2.3 Bengelkaart

Figuur 36 - De kinderburchmeesters van Bosland onthullen de Bengelkaart

In Bosland werd op 11 oktober 2017 een spiksplinternieuwe kaart voor kinderen - de Bosland Bengelkaart - voorgesteld. Met deze kaart krijgen kinderen een overzicht van alle leuke plekjes en avonturen in Bosland. De voorbije jaren investeerden de Boslandpartners heel wat in leuke producten en belevingen voor kinderen.

Onder andere de vele speelplekken, prachtig ingerichte speelbossen met wilgenkunst en schatzoektochten getuigen daarvan. Om al deze leuke plekjes in het gebied in kaart te brengen, en dit zijn er heel wat, ging Bosland de voorbije maanden aan de slag.

Kinderen krijgen zo iets in handen waardoor hun bezoek aan Bosland nog leuker wordt. Ze kunnen deze kaart zowel in het gebied, op vakantie, als thuis gebruiken. Op de kaart wordt het geïllustreerde Boslandlandschap omgeven door leuke opdrachten, weetjes en spelletjes. Als leuke extra kunnen kinderen er het 'Grote Bosland Bengelspel' mee spelen: een ontdekkingstocht door Bosland. De kaart kan daardoor zowel in Bosland als thuis voor uren plezier zorgen. De Boslandpartners rekenen er dan ook op dat het initiatief bijdraagt om de interesse in het bos bij kinderen verder op te wekken.

De partners kozen ervoor om de kaart te drukken op Tyvek - een uiterst sterk en duurzaam materiaal. Hierdoor is de kaart waterbestendig, frommelbaar en multifunctioneel. Is de kaart vuil geworden? Geen probleem - dan veeg je ze gewoon met een natte doek proper.

De kaart wordt aangeboden in een handige verpakking bij de toeristische infokantoren en Bosland Gastheren voor de schappelijke prijs van €5.

6.2.4 Fietsen door de Bomen

Figuur 37 - Simulatie van de fietsbrug in het Pijnven in Bosland

In 2017 kreeg het project "Fietsen door de bomen" verder vorm. Het project kadert in het Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat (SALK) en zal in Bosland, in de gemeente Hechtel-Eksel, gerealiseerd worden.

Diverse SALK-projecten moeten het Limburgse toeristisch aanbod versterken, met als doel de attractiviteit van Limburg als vakantiebestemming te verhogen. Dit moet de vraag naar toerisme doen stijgen, waardoor de economische impact van het toerisme kan vergroten (meer toeristen, langere verblijfsduur, hogere besteding, toename werkgelegenheid). Concreet is het de ambitie om nieuwe, kwalitatieve fietsbelevingen toe te voegen op het bestaande fietsroutenetwerk. Het gaat hierbij om infrastructurele investeringen die het onderscheidende karakter van het Limburgse landschap en de bijhorende fietsbeleving in Limburg moeten versterken. Ingrepen die het mogelijk maken om de Limburgse landschappen op en top te beleven vanop het Fietsroutenetwerk. High-level ingrepen die eveneens prominent in de bestemmingspromotie van Limburg uitgespeeld kunnen worden.

De projectlocatie voor het SALK -project 'Fietsen door de bomen' bevindt zich in het zuidelijke deel van Bosland m.n. ter hoogte van het Pijnven in Hechtel-Eksel en dit in de recreatiezone. Ondertussen werd er een ontwerp van de constructie voorgesteld en werd de ontwikkeling gegund aan architectenbureau De Gregorio & partners gevestigd te Tongeren. Voor de realisatie van het project wordt € 1.500.000 geraamd. Hiervan wordt € 1.000.000 voorzien via de Provincie Limburg, het resterende bedrag is voorzien via budgetten van de gemeente Hechtel-Eksel.

6.2.5 Slow Cabin in Bosland

Figuur 38 - Impressie van de Slow Cabin in Bosland

Sinds oktober 2017 staat een Slow Cabin in Bosland. Slow Cabins bvba is een Vlaamse startup van ondernemer Xavier Leclair en realiseert logies in een natuurlijke omgeving, om te ontsnappen aan het hectische (stads)leven en de eenvoud van de natuur te herontdekken.

Het bedrijf streeft ernaar te werken met een strikt inclusief circulair business model en eco design. Producten en materialen worden zodanig georganiseerd dat een minimale impact op omgeving en milieu ontstaat en design en inrichting hebben een hoge architecturale/esthetische waarde.

Kortom een initiatief dat naadloos aansluit bij de duurzame gedachtegang van Bosland.

Om het concept te testen, kreeg Slow Cabins van Stad Lommel toestemming 1 Cabin te plaatsen en te verhuren voor logement van 1 oktober 2017 tot 1 mei 2018. Slow Cabins bracht reeds een update aan het projectbureau in december 2017 waar positieve ervaringen en knelpunten besproken werden en waaruit de samenwerking met middenstanders in Bosland sterk naar voren kwam.

6.2.6 Hangmatten uitleendienst

In de zomer van 2012 lanceerde RLLK in samenwerking met Toerisme Lommel het initiatief om hangmatten uit te lenen in Bosland, meer bepaald in de Soeverein. Dit om te gaan Dromen tussen Bomen in de Sahara.

Deze Fairtrade hangmatten zitten opgeborgen in een rugzak zijn sinds 2012 nog nooit zoveel keer uitgeleend als in 2017, 114 keer ten opzichte van 65 keer in 2016. Er wordt dan ook gewerkt aan een uitbreiding van deze uitleendienst om meer mensen en meer plekken te bereiken.

Figuur 39 - Bosland hangmat in de Lommelse Sahara

6.2.7 Bosland Schatzoektochten

De Bosland schatzoektochten kenden in 2017 een onverminderd succes. In totaal werden bij de toeristische diensten van Lommel, Overpelt en Hechtel-Eksel meer dan 400 pakketjes verkocht aan € 6 per stuk.

Eind 2017 werden via RLLK afspraken gemaakt met de wandelpeters- en meter ivm periodieke controle van de schatzoektochten. Zij zullen de routes en de schatkist op regelmatige basis controleren en zullen beschikken over reserve materialen voor de aanvulling van de schatkisten bij gevallen van diefstal of vernieling.

6.2.8 Opnames van de TV-reeks 'Gina en Chantal'

Figuur 40 - Beeld van de opnames van de TV-reeks Gina en Chantal in Bosland

De dramedy reeks 'Gina en Chantal' (werktitel) is een nieuw product van Sylvester Productions voor tv-zender VTM dat nagenoeg volledig binnen het grondgebied van Bosland werd opgenomen.

Opnames van de tv-serie 'Gina & Chantal' zijn gemaakt vanaf 16 augustus 2016 tot februari 2017. Een infomercial is gefilmd in september en oktober 2017. Voor de productontwikkeling zijn er meetings geweest met alle Bosland-partners en de crew van Sylvester en Mediaaan op 18/01/2017, 13/03/2017 en 02/05/2017.

De effectieve productontwikkeling start op in het najaar 2018.

6.3 Eenduidige toeristische communicatie

6.3.1 Implementatie communicatie- en marketingplan 2.0

Ook in 2017 werd verder gewerkt aan het uitvoeren van de actielijst van concrete aanbevelingen rond communicatie -en marketing. Deze acties werden in 2017 afgestipt:

- Optimaliseer de vergadertijd
- Duidt een vaste standplaats of uitvalsbasis aan
- Herbekijk de werkgroepen
- Organiseer een cursus gastheerschap, gekoppeld aan een platform
- Bedenk een leuk label waar de gastheren mee willen uitpakken
- Ontwerp een Boslandkaart - kids edition
- Ontwikkel een bijhorende beeldtaal. Niet over, maar voor kinderen

Figuur 41 - Impressie van de Bosland Bengelkaart

6.3.3 Opleiding 'Gastheer van Bosland'

Figuur 42 - Beeld van 12 ondernemers uit Bosland die erkend worden als Gastheer

Eind 2016 werden in totaal 12 toeristische ondernemers van de verschillende gemeenten gekroond tot Bosland-gastheer. Zij werden na een intensieve opleiding, goed geïnformeerde ambassadeurs van Bosland. De opleiding bestond uit de natuurwaarden binnen Bosland, de toeristische troeven en de wijze waarop je je onderneming beter kan vermarkten.

Naast deze theoretische kennis kregen ze eveneens informatie op het terrein door een boswachter en een historische gids. Voor de toerist zijn ze herkenbaar aan een vermelding op de website van Bosland en anderzijds mogen ze met trots het logo 'Bosland Gastheer' in hun zaak plaatsen.

Gezien de positieve feedback van de gastheren zelf en de interesse van andere ondernemers om deze opleiding te mogen volgen, zal hier zeker een vervolg op komen. De voorstelling van de Bosland Gastheren aan de pers gebeurde in februari 2017.

6.3.2 Toeristische promotie

Om Bosland in zowel Limburg, de Euregio als Vlaanderen verder op de toeristische kaart te zetten werden ook in 2017 middelen vrijgemaakt voor promotie.

Toerisme Limburg

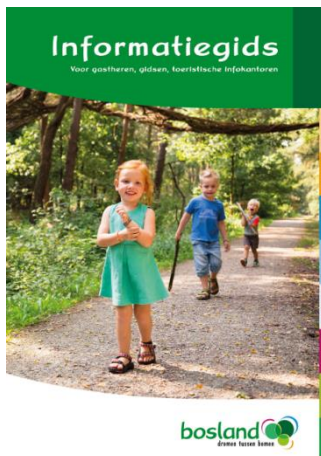
Het grootste deel van de middelen wordt besteed aan promotie via de catalogus van Toerisme Limburg. Een overzicht van de verschillende campagnes en budgetten:

- Limburg Vakantieids 2017: 5p. creatieve reportage (woord en beeld): € 18.150
- HLN Familiespecial: 2p. creatieve reportage (woord en beeld): € 7.260
- Online pakket (3x): € 1.815
- Libelle Nederland: 2p. creatieve reportage (woord en beeld): € 6.655

Verder werden ook nog deze promotie/communicatie uitgaven gedaan:

- Fietsen in/om Limburg: 1p. met 4 items: € 0 (partnerdeal)
- Promotie algemeen: € 3.736

6.3.3 Publicatie 'Informatiegids Bosland'

Tijdens het erkenningsmoment van de “Bosland gastheren” op 20 februari 2017 werd aan iedere gastheer een Bosland informatiekraft overhandigd. Later werd tijdens de “Dag van de gids” op 6 april 2017 een pocketversie van deze Bosland informatiekraft voorgesteld: de Bosland informatiegids.

Het doel van deze brochure is om een praktisch overzicht van Bosland te geven aan de Bosland Gastheren, gidsen, ambassadeurs en toeristische infokantoren.

De informatiegids bevat deze onderdelen:

- Paardrijden
 - Andere routes
 - Cultuurhistorie
 - Arrangementen
 - Streekproducten
 - Onthaal
- Bosland
 - Voor kinderen
 - Wandelen
 - Fietsen
 - Mountainbiken

De Bosland informatiegids wordt jaarlijks geactualiseerd.

6.3.4 Publicatie Arrangementen folder

In de zomer van 2017 werd de arrangementen- en streekproducten folder hernieuwd.

Deze folder bundelt deze arrangementen:

- Ezelswandeling
- Bosland picknick
- Chocoladepakket
- Slecht-weer arrangement

En verder deze streekproducten:

- Tree Gin (2017)
- Bosland Praline (2016)
- Bosland Koekjes (2015)
- Bosland Jenever (2014)

6.3.5 Implementatie beeldkwaliteitsplan Bosland

De opdracht bij Bailleul voor de plaatsing van de recreatieve onthaalinfrastructuur werd afgerond en opgeleverd in 2016. In 2017 werden informatie borden opgemaakt voor plaatsing bij de Land Art kunstwerken en is er een nieuw infobord in Bosland huisstijl geplaatst in de Vlindervallei, na de vernieling van het oude ‘vlinderbord’.

Colofon

Samenstelling, coördinatie en eindredactie: Projectbureau Bosland

Verantwoordelijke uitgever: Beheercomité Bosland
(voorzitter Interlokale Vereniging Bosland)

Foto's: Bosland

Opmaak: Projectbureau Bosland

Uitgave: juni 2017

Adressen

Projectbureau Bosland: p/a ANB Lage Kempen, Heuvelstraat 5 - 3940 Hechtel-Eksel

Agentschap voor Natuur en Bos: Koningin Astridlaan 50 bus 5 - 3500 Hasselt

Gemeente Hechtel-Eksel: Don Boscostraat 5 - 3940 Hechtel-Eksel

Stad Lommel: Hertog Janplein 1 - 3920 Lommel

Gemeente Overpelt: Oude Markt 2 - 3900 Overpelt

Stad Peer: Zuidervest 2a - 3990 Peer

Regionaal Landschap Lage Kempen: Grote Baan 176 - 3530 Houthalen-Helchteren

Toerisme Limburg: Universiteitslaan 3 - 3500 Hasselt

Bosland is als merknaam, met logo en baseline, gedeponeerd bij het Benelux Bureau voor Intellectuele Eigendom.